

SLOVENSKI NAROD

DRŽAVNIKSTVO, UPRAVA IN INZERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINIEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSEAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“

Feindangriffe in der Normandie zusammengebrochen

Erfolgreiche Abwehr bolschewistischer Durchbruchsversuche — Heftig tobende Schlacht in Mittitalien

Aus dem Führerhauptquartier, 16. Juli.
Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Normandie brachen heftige britische Nachangriffe gegen eine deutsche Höhenstellung südwestlich von Caen unter schweren Verlusten für den Gegner zusammen. Ein vorübergehender Einbruch wurde im sofortigen Gegenstoss besiegt.

Starke amerikanische Angriffe scheiterten bei St. Lô, Pont Hebert und an der Strasse Carentan—Periers unter Abschuss zahlreicher Panzer. An einer Einbruchsstelle westlich der Vire eroberten Abwehrkämpfe noch an. Im Westteil der Halbinsel Cherbourg wurden mehrere Vorstösse gegen unsere neuen Stellungen abgewiesen.

Kampf- und Schlachtfliegerkräfte griffen feindliche Truppenansammlungen und belegte Orte sowie Flugplätze im Landekopf mit großer Wirkung an.

In den Kämpfen um Caen haben sich die 9. SS-Panzerdivision »Hohenstaufen« unter Führung von SS-Standartenführer Städler und die 10. SS-Panzerdivision »Frundsberg« unter Führung von SS-Oberführer Harnel zusammen mit Truppen des Heeres durch besondere Tapferkeit ausgezeichnet. In Abwehr und Angriff fügten beide Divisionen dem Feind hohe Verluste an Menschen und Material zu. Dabei wurden durch diese Divisionen zusammen 140 Panzer abgeschossen.

Das schwere Feuer der »V 1« auf London dauert an.

Die grosse Abwehrschlacht in Mittitalien tobte gestern mit besonderer Heftigkeit im Raum von Pecoli und Arezzo. Nach erbittertem Ringen setzten sich unsere Truppen hier auf neue Höhenstellungen ab. Am Tiber schlugen mehrere feindliche Vorstöße, während im Gebiet von Sassoferato der Gegner durch erfolgreiche örtliche Unternehmungen unserer Gebirgsstruppen empfindliche Verluste erlitt.

Kampffähren der Kriegsmarine beschä-

digten im Seegebiet der Arno-Mündung mehrere britische Schnellboote.

In den Kampfräumen von Tarnopol und Luzk schlugen unsere Divisionen die durch starke Panzerkräfte unterstützt Angriffe der Bolschewisten ab. Im Gegenangriff wurden einzelne Einbruchsstellen unter Vernichtung zahlreicher Panzer beseitigt oder eingeebnet.

Zwischen Pristjat und Njemen sowie bei Grodno vereiteln unsere Truppen in heftigen Kämpfen Durchbruchsversuche des Feindes.

Westlich Wilna scheiterten Vorstöße sowjetischer Aufklärungskräfte. Im Seegebiet südlich der Düna brachen bolschewistische Angriffe unter hohen feindlichen Verlusten zusammen.

Nördlich der Düna wiesen unsere Truppen in erbitterten Kämpfen zahlreiche Angriffe der Bolschewisten ab und fügten dem Feind hohe Panzerverluste zu. An einer Einbruchsstelle halten die schweren Kämpe an.

Schlachtfliegergeschwader fügten dem Feind hohe Verluste an Menschen und Material zu.

Im Mittelabschnitt der Ostfront wurden bei Tag und Nacht 83 sowjetische Flugzeuge vernichtet.

Leichte deutsche Seestreitkräfte versenkten im Osten des Finnischen Meerbusens ein sowjetisches Minensuchboot, schossen ein weiteres in Brand und beschädigten zwei Bewacher.

Vor der nordnorwegischen Küste versenkten Sicherungsflugzeuge eines deutschen Geleits zwei sowjetische Schnellboote und brachten Gefangene ein.

Ein nordamerikanischer Bomberverband flog gestern vormittag nach Rumänien ein und warf Bomben im Gebiet von Ploesti. Deutsche und rumänische Luftverteidigungsstreitkräfte vernichteten 12 feindliche Flugzeuge.

In der vergangenen Nacht waren einzelne britische Flugzeuge Bomben im Raum von Berlin und im rheinisch-westfälischen Gebiet.

Poulični boji po zasedbi Cherbourga

Berlin, 16. jul. Kakor potrejuje sedaj francoski begunci, so se razvili v Cherbourg po zasedbi mesta po Američanah pravi poulični boji. Gallusti so pripeli z divjim lovom na vse ljudi, ki so med nemško zasedbo nadalje obdržali svoje službe. Proti tem zasedovanjem, ki so bila večinoma osebna maščevanja, so se odločno postavili v bran Petainova pristaše, kti jih je bilo v mestu zelo malo. Izpuščeni paropri, morileci in drugi zločinci pa so izrabili svobodo za nove zločine. Plenili so po mestu ter napadali ženske, tako da so moral Američani ustanoviti neko posebno skupino policije, ki naj bi lovila te zločince, vendar se jim je posrečilo ujeti le del teh kaznjev, dokim je večina zbežala na deželo, kjer sedaj strahujejo kmečko prebivalstvo.

Luka Cherbourg brez koristi

Berlin, 16. jul. Po 18 dnevnih angloameriških zasedeb Cherbourg je luka še zmerom brez koristi za sovražnikovo preskrbo. To je ugotovil ameriški sodelavec mednarodnega poročevalskega urada, potem ko si je sam 15. julija iz letala ogledal luko. Videl je, da se nahaja pred cherbourško luko ladje manjše tonaze ter nekaj izkrcvalnih čolnov, ki očividno izkrcavajo predmete, ki so nujno potrebni za očiščenje te luke. Toda tudi ta malenkostna izkrcavanja niso možna ob popolnoma porušenih pomolih. Močna izkrcavanja na prosti obali zapadno izlivne reke Orne potrjujejo, da luka Cherbourg še za dogledno dobo ne bodo mogli uporabljati za večja izkrcavanja.

Le po centimetru

Berlin, 16. jul. Američani pridobivajo v Normandiji ozemlje te centimeter za centimeter, piše list »Alcazar« ter navaja iz-

Pred novimi presenečenji

Berlin, 16. jul. Pod naslovom »Pred presenečenji« piše list »Obnova«, da bo uporaba novih nemških oružij pripravila sovražnikom Nemciše veliko presenečenje, ki ne bo imelo posledic le na bojiščih, ampak tudi na političnem polju. Na vsak način se pričenja sedaj najzanimivejši del te vojne.

Nemci so pametni in spretni vojaki

Zeneva, 16. jul. Italijansko bojišče gotovo ni mesto za amaterje, pravi britanska revija »News Review«. Celo mladi nemški vojaki se bore tam karok veterani, tako, da imajo zaveznike čete zelo težak položaj. Nemci so tudi zelo iznajdljivi in uporabljajo zmerom nove vojne izvježbe. Borijo se odlično tako v obrambi kakor v napadu, zavezničkom pa delajo največ preglavic mine. Čim se umaknejo Nemci tudi samo za korak, že raztrošijo po vsem ozemlju veliko število min. Poročilo končuje: Nemci so in ostanejo pametni in spretni vojaki.

Hud udarec ameriškemu letalstvu na Kitajskem

Sanghaj, 16. jul. Po japonskih poročilih z bojiščja je japonsko letalstvo 12. julija uničilo na vletih 51 letal v uničujočem udarju proti velenju severnoameriškemu letalskemu oporušcu Cakiangu, ki leži 300 kilometrov od Hongianga, na zapadu pokrajine Hunan. Cikiang je severnoameriško letalstvo uporabljalo poleg Kweilina in drugih krajev, ki ležejo zapadno od proge Kanton—Hangkau, kot dobro oporišče. Severnoameriško letalstvo vzhodno od zelene proge v pokrajinh Kiangsi in Cikiang so bila tako praktično neutralizirana. Poročilo ugotavlja končno, da je japonsko letalstvo z težkimi udarci onemogočilo mrzilčica prizadevanja, da bi bilo severnoameriško letalstvo počaseno.

Herriot živ in zdrav

Pariz, 16. jul. Več pariških listov de-

mantira danes vest o smrti Eduarda Herriota in javlja, da je njegovo zdravstveno stanje odlično.

Herriot živ in zdrav

Pariz, 16. jul. Več pariških listov de-

mantira danes vest o smrti Eduarda Herriota in javlja, da je njegovo zdravstveno stanje odlično.

Proslave za Poglavnikov rojstnega dne

Zagreb, 16. jul. V Zagrebu so včeraj slovensko praznovali Poglavnikov rojstnega dne. V cerkvah različnih veroizpovedi so bile zahvalne službe božje, katerih so se udeležili tudi vsi člani hrvaške vlade, vojske, ustasev ter diplomatskega zborja. Zvezcer je bila v zagrebski Operi ob prisotnosti vseh hrvaških dostojanstvenikov in v Zagrebu zastopanih odposlanstev prijateljskih držav proslava, na kateri je govoril zagrebski očrni vodja dr. Musa ter izjavil Poglavniku zvestobo.

Rooseveltova krivda za vojno

Bukarešta, 15. jul. Krivdo Roosevelta za vojno opisuje dnevnik »Universul« v nemškem staveku, v katerem kaže na spremembe severnoameriške politike. Notranjepolitično se kaže ta izprememba v četrti kandidaturi Roosevelta za predsednika, zunajepolitično pa v odpovedi Monroejeve doktrine. Ta razvoj, podprtava list, »je dovedel do tega, da so Američani sedaj na tem, da prevzamejo odgovornost tudi v mednarodnem in medcelinskem življenju, ki zgodovinsko presojano meče nowo luč na politiko Zedinjenih držav. Njim lahko prispijemo, zaknasenje triumfa mednarodne solidarnosti in s tem jim lahko prispijemo krivdo za današnji svetovni konflikt.«

Nazadovanje angleške plavbe v Južno Afriko

Zeneva, 16. julija. Angleški list »South African« navaja poročilo južnoafriškega oskrbovalnega ministrica, ki pravi, da je v poslednjem času močno nazadoval britanski ladijski promet v Južno Afriko in da tudi ni nobenega upanja, da bi se polozaj kmalu kaj boljšal. Nasprotno pa Zedinjenje države še v večjem obsegu vzdržujejo ladijski promet z Južnoafriško zvezdo. Za omejitev britanskega ladijskega prometa je merodajni več stvari. Predvsem primanjkuje ladiji, delovnih moči in pogonskega goriva. Predvsem pomanjkanje pogonskega goriva je merodajno za zmanjšanje uvoza britanskih izdelkov v Južno Afriko, ker v Angliji sami nimajo dovolj pogonskega goriva, da bi prepeljali robo v luke.

Iz nekega poročila o stanju južnoafriškega gospodarstva je razvidno, da je bilo v poslednjem času preko morja uvoženega v Južno Afriko le zelo malo blaga, medtem ko postaja preskrbovalni položaj Južne Afrike zaradi izrabne zalog vedno slabši. Poleg tega je bila tudi žetev v Južni Afriki zelo slaba. Koruze je bilo leto 20% manj in krompirja 35% manj kakor normalno.

Smrt bivšega francoškega ministra Mandela

Pariz, 15. jul. Kakor poročajo pariški listi, je umrl bivši minister Georges Mandel na poti v neko francosko taborišče za interniranje. Vest poroča, da je bil Mandel predan po nemških oblastih francoskim kazenskim oblastem v Parizu. Na poti v taborišče je bil napaden voz, v katerem je sedel Mandel. Ob tej priliki je bil Mandel ubit. Preiskava je v teku. Dnevnik »Cri de Peuple« dodaja vesti, da je možno spoznati vlogo, ki jo je igral ta židovski politik, poslušen angleški finančni politiki v letih med 1918 in 1940 v Franciji. Ta smrt je napovedala konec njegovemu političnemu gangstrskemu življenju.

Zidovski teroristi napadli jeruzalemsko policijsko zgradbo

Vigo, 16. jul. Kakor je razvidno iz nekega Reuterjevega poročila, je napadla neka zidovska teroristična skupina v Jeruzalemu v petek tik po poletni policijsko stražnico v sredini mesta, odvrgla več bomb, napadla straže z brzostrelkami ter potem zbežala. Vrsti eksplozij je sledil velik požar, tako da je bilo širinadstropno poslopje močno poškodovano. Nek stražnik je bil ubit, več nadaljnjih britanskih stražnikov pa ranjenih.

Ostavka Konstantina Fotiča

Stockholm, 16. jul. Po Reuterjevem poročilu iz Washingtona je v petek odstoj il »veleposlaniku jugoslovanskega begunci v Washingtonu, Konstantinu Fotiču. Svoj odstop je utemeljil s tem, da ne more prisnati nove »vlade«, ki je bila sestavljena na pritisk Moskve, ker »ne zastopa koristi jugoslovanskega naroda.«

Fotičev zadružje je zanimalo v toliko, ker so člani nove vlade politiki, ki so jih v Moskvi izrecno potrdili.

Preduvečna skoro vsa pooblastila

Prehranjevalni polžaj nadalje obopen — »Times«: Bonomijeva Italija se mora sama preskrbovati

Bonomiju odvzeta skoro vsa pooblastila

Prehranjevalni polžaj nadalje obopen — »Times«: Bonomijeva Italija se mora sama preskrbovati

Angleška grožnja

Zeneva, 15. jul. Znan angleški gospodarski in finančni strokovnjak sir Walter Layton je izjavil v nekem govoru, da bo treba v primeru zavezniške zmage Nemčijo kaznovati in izolirati. Kaznen mora biti tako ostra in težka, kakor je le mogoče. Končno je dejal, da bi bilo treba ustvariti v Evropi položaj, ki je prehranjevalni polžaj v Italiji nadalje obopen ter da predstavlja izredno neugodno propaganda za zaveznike. Cene na črni borzi

Nova libanonska vlada

Adana, 14. jul. Bivši libanonski ministri predsednik Biad el Sulib je sestavil novo libanonsko vlado. Poleg ministarskega predsedstva bo vodil tudi notranje in oskrbovalno ministrstvo.

Iz stare vlade sta bila izločena le no-

trajni minister Samun, sedanjci libanonski

oskrbovalni in letalski delavci, da bi

pmagali pri popravljanju poškodovanih hiš.

Uradno objavljajo, da bodo vpoklicani do 60.

leta vse moške, ki so izurjeni v stavbnih delih.

Mobilizacija stavbnih delavcev

Amsterdam, 15. jul. Britanska pooblaščevalna služba javlja: Ko je bilo sedaj iz londonskega mestnega področja evakuiranih 133.000 žena in otrok, se bodo pričela očiščevalna dela. Večina Londončanov spi v zklonjščih, ki so po hišah ali izven njih. Kakor pričakujejo, bo do konca tedna evakuiranih 170.000 ljudi, v tej

Naročite se na romane »DOBRE KNJIGE!«

V Normandiji so se zrušili sovražnikovi napadi

Uspešna obramba boljševičkih prvojih polkulov — Silovita bitka v srednji Italiji

vzhodnem delu Finskega zaliva potopile sovjetiški iskalec min, začale nadaljnje ter poškodovale dve stražni ladji.

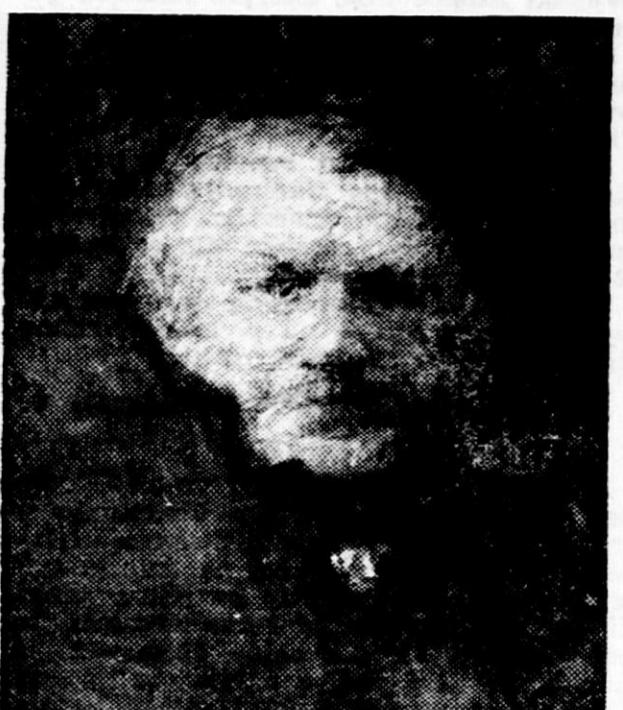
Pred severno-norveško obalo so potopile začetne ladje neke nemške spremljave dva sovjetska brzi bojni čolni in zajele ujetnike.

Ameriški bombniški oddelek je priletel vodno podpolne nad Rumunijo in odvrgel bombe na področju Ploestija. Nemške in rumunske zračno-ohrbne sile so uničile 12 sovjetnikovih letal.

V pretekli noči so odvrgla posamezna britanska letala bombe na področje Berlina ter v rensko-vestfalsk

Ferdo Vesel

Sredi velike vihre današnjih dni je prišla z Dolenjskega v Ljubljano novica, da je na svojem gradu Grumlofu pri St. Vidu blizu Štencu umrl na najstarejši mojster palete Ferdo Vesel. Zadnji čas smo pozabljali na tega našega znamenitega mojstra. Poslednjič smo se ga spomnili, ko je 18. maja 1941 praznoval 80 letnico. V mirni dobi bi bila tako visoka obletnika enega naših najpomembnejših umetnikov gotovo dala povod za primerno počastitev, za veliko retrospektivno razstavo in za izdajo spominskega albuma. Tako pa ostajajo vse te častne naloge prihranjene za pozneje dobo, v kateri se bo pred sirsro javnostjo šele prav uveljavil mogočni lik mojstra Ferda Vesela.

Ferdo Vesel, ki se je že pred desetletji umaknil v dolensko zatisje, je seveda rad oproščal, če se kronika ni dovoj brigala zanj. Bil je vse življenje živo in zgornovo nasprotje slehnerne paradne slovesnosti in javnega proslavljanja, še celo pa takega, ki bi imela stika z njegovim življenjem ali delom. V tem je bil Ferdo Vesel vselež živo nasprotje z onimi, ki so zrasli v malomeščanskem okolju. Odmaknjen od dogajanja, ki s čisto umetnostjo nimajo neposrednega opravka, je postal zvest svojemu Grumlofu nad Radovomo vasjo, sredi gozdov in valo-

vitih gričev, med polji in vrtovi pa ob tihih potokih, ki so umetniku neštetokrat vzbudili odmeh. Ta slikoviti slovenski kraji, ki je Ferdo Vesel držal za dolga desetletje v oblasti, je po starosti najkulturnejši. Ferdo Vesel ga je razumele do jeda. Hkrati ko je uklepljal njegovo lepoto v čudoviti čarbarve, je izkopaloval iz njegovih nedrij stradovne potekeljkih in rimskih kultur, ki jih tudi danes Dolenska še mnogo hrani. Ni bilo nič čudnega, da Vesel nikdar ni imel želje po ljubljanskem malomeščanskem življenju, ko ga je čudovito nastrojena krajina okrog njegovega romantičnega gradička po svoji površini in vsebinji povsem razveljala.

Po rodu pa je bil Ljubljjančan. Ko je dovršil realko v domačem mestu in akademijo na Dunaju, je odšel 1884 v München, kjer je drugoval mojstru Ažabetu. Leta 1890 pa je prikujučil družini naših slavnih impresionistov. Leta 1901 je bil učitelj risanja na realki v Ljubljani, nato pa je šel v beli svet in je prepoloval Anglijo, Francijo in Italijo. Nekaj časa je živel v Kamniku, potem pa je kupil ob ugodenosti Grumlof in se tu utaboril za vse čase. Ni samo slikal, bavil se tudi s kmetijstvom in z najčudovitejšimi potkuški. Razstavljal je prejšnja leta v znamenitih središčih evropske umetnosti. Mnoge njegove umetnine krasijo javne galerije kakor tudi zasebne salone, a nedvomno velika je tudi dediščina, ki jo je zapustil na Grumlofu. Bil je svojevrstni, čudaški mož, širokega duha in originalnih navad. Komur je kdaj bila dana prilika, da se je zblizil z Veselom, in še zlasti, da ga je spoznal v njegovem pristnosti življenju na Grumlofu, mu ne bo ta mogocni lik nikoli zbledel v spominu.

Ni ga med našimi umetniki kateri koli panoge, ki bi vse svoje življenje tako izpanzelj, zgrajl za umetnost, za iskanje in doseganje tistih vrednot, ki edine morejo vedeti k večni lepoti. V tem svojem doslednem vztrajjanju za čistino umetniškim izrazom se ni utegnil mnogo zanimati za majhna vprašanja, ki sicer tako rada razburjava naše ljudi. Sam ni nikdar imel poželenja ne po akademiji, ne po članstvu v društvih, živel je sebi, to se pravi, svoji umetnosti. Raznere zadnjih časov so pa tudi njega hudo prizadele. Prej izredno čvrst je v zadnjih treh letih opešal in zdaj skopljeno zatiski oti. Truplo počiva v ljubljenskem kraju, iz vihre današnjih dni pa se bo pozna leta blestelo ime Ferda Vesela.

Okrog Ijubljanske nedelje

Ljubljana, 16. julija
Ljubljanski kopalc smu ob letosnjih poletnih nedeljah precej občutno prizadeti. Ne samo zaradi klesanja vremena, marveče prav posebno zaradi omejitve kopališč. Toda razmere zahtevajo nujno potrebne omejitve. Prepoved kopanja ob Trnovskem pristanu, ki je bila včeraj objavljena v dnevnikih, je prizadela široke plasti Ljubljjančanov, ki so navajeni zlasti ob nedeljih taboriti po ondolnih trahih. Sicer jim je to še nadalje omogočeno, tudi prha je pri roki, samo v vodo ne smejo. Ne dvomimo, da jih je objava o prepovedi kopanja prepričala, da je ondotna voda zdravju nevarna. Zato bodo voljno upoštevali svačilne napise ob Trnovskem pristanu ter navzočnost nadzornega organa.

Imamo pa letos v Ljubljani za kopalni sport izdatno nadomestilo in to je kolektiviranje. Naše ulice in ceste so ves to čas,

odkar je kolesarjenje spet dovoljeno, zelo poživljene, še prav posebno živahnem prometu pa je seveda ob sobotnih popoldneih in ob nedeljah. Kolesarstvo je v Ljubljani domala tako udomačeno kakor na Danskem. Samo da je pri nas nekoliko manj discipline, kakor tam gori. Policijske prijave pričajo o tem, prav zgovorna pa so tudi dnevna poročila o poskodovanjih, ki se morajo zaradi kolesarskih nesreč zateci v bolnico. Zadnje čase se je v Ljubljani razvilo živahnvo trgovanje s kolesi, ki so poskočili v ceni. Temu primerno pa tudi množično tativne koles. Kot kuziozitet je zabeležila kriminalna kronika pretekli teden, da je bila prijetja prva kolesarska tatica v Ljubljani. Res, prvič v zgodovini ljubljanske kriminalistike se je primerilo, da se je mlada ženska spravila na krajko kolesa. Mladotna Danica, ki je že dalje časa brez pravega cilja pohajevala po mestu, se je v Ilirski ulici poslužila priložnosti in je neke veže odpeljala nezaklenjeno moško kolo. Nato se je pridno vozorala po mestu in bila takoj drzna, da se je pojavila na kolesu, celo pred policijsko stražnico v Mostah. Tamošnji stražniki pa so postali brž pozorni na Danico in so jo vpravili po kolesarski izkaznici. Danica je seveda ni imela, zatorej so zaplenili njo in kolo. Danica je moralna na varno, kolo pa je bilo vrnjen lastniku, ki je obujbil, da ga bo odslej zaklepal.

Nedeljski sprehodi
med ljubljanskimi vrtovi in njivami nudijo zdaj pestre slike. Sadje lepo dozoreva, manj razveseljivo pa je pogled po tistih vrtovih in njivah, kjer je nedavno neurje povzročilo, da je poleg zelenjava in žito. Marsikatero nevsečnost prinaša letosnje poletje. Zdaj so posebno na delu naši sadjarji, ki se trudijo, da zatrži škrupl, ki se je pojavil posebno na jablahanu in na hruskah v taki meri kakor le redkokdaj. S poletnim škrupljenjem ob koncu julija ali v začetku avgusta bodo obvarovali sadje pred novimi okužbami po škruplju.

Ljubljanski živilski trg je tudi to soboto nudil dokaj razveseljivo sliko, temobil, ker so bili na razpolago sami domači pridelki in to v zadostni meri. Med uvoženjem blagom ni bilo tokrat na prodaj skoraj niti drugega, kakor čebula. Obilje poletnih pridelkov je nekoliko znižalo cene, ki pa so vendar še tako visoke, da zadostujejo vprečni zasluzek uradnika ali nameščencev komaj za zelenjavno.

Občni zbor Trgovskega bolniškega in podpornega društva
je spet pokazal zadovoljivo sliko razvoja te naše velike socialne ustanove. Za občni zbor so bili sestavljeni obširni in natančni zaključni računi za leto 1943, in sicer v pogledu višjega zavarovanja se deli v člane bolniške blagajne TBPD, člane zavoda za socialno zavarovanje ljubljanske pokrajine, člane krajevnih Bratovških skladnic in člane samo TBPD, ki kot redni člani plačujejo mesečni prispevek 15.20 lir, ter v člane bolniške podporne zadruge nameščencev Mestne občine in Mestne hranilnice ljub-

ljanske, ki kot izredni člani plačujejo mesečni prispevek 3.80 lir in imajo pravico do uporabe sanatorija »Slajmerjev dom« proti plačilu 50 lir za oskrbni dan in drugi razred.

V preteklem letu je bilo rednih članov 4226, izrednih pa 185, vsega skupaj 4411. Ob koncu leta 1942 je znašalo članstvo v višjem zavarovanju 3840 članov ter je v letu 1943 poraslo pa 571. Račun bilance sanatorija »Slajmerjev dom« izkazuje 4.790.873 lir aktive in pasive, račun izgube in dobika pa 1.472.196 lir Statistika sanatorija dokazuje, da se je v preteklem letu zdravilo v »Slajmerjeven domu« 1751 oseb in je bilo 21.555 oskrbovalnih dni. Povprečna dnevna zasedba je 59 do 60 oseb.

Smrt blage gispe

Umrla je gospa Nada Velepič roj. Širčelj. Pokojnica je bila blaga žena. Vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v najlepšem spominu. Njen pogreb bo v torek 18. t. na petih popoldan iz kapelice sv. Jožeta na Zahalu k Sv. Križu. Plemeniti rajniki časten spomin. Zaujemočim naše globoko sozalje!

Potršnikom kuriva

Trgovci s kurivom so doobili za razdelitev na potrošnike tudi velenjki premog. Po oblastnem odredbi dobijo potrošniki za mesec **julij in avgust** za domačinstvo katgorije A 60 kg, B 100 kg, C 150 kg in D 30 kg trboveljskega premoga na julijski odrezek in v enaki izmerni velenjski na odrezeni za mesec avgust.

Razdelitev obeh vrst premoga, ki se je že pričela, se vrši po možnosti sočasno.

Nikdo nima pravice odkloniti prevzem velenjskega premoga in bo vsem strankam, ki velenjski premog odklonijo, ustavljena tudi dobava trboveljskega premoga.

Sindikat trgovcev s kurivom.

Grob za grobom se vrsti

V ljubljanski bolnici so umrli: Prosen Mih., 75 let, uradnik drž. žel. v pok., Podmilščakov ulica 39; Gačnik Ivan, 47 let, dñnar, Brumav-Mokronog; Jugovec Ivana, 63 let, dñnarica, Vič 10; Podobnik Anton, 2 meseca, sin mestnega uradnika, Pod Ježami 9; Gliga Ema, roj. Berthold, 37 let, žena inž., Tavčarjeva 13; Šperhar Franc, 45 let, kovinotrugar, Hradeckega cesta 38; Polajnar Ana, 50 let, gostilničarka; Žvan Anton, 72 let, dñvni uradnik v pok., Rimska cesta 12; Kumelj Jožeta, 80 let, zasebnica, Kogovška ulica 8; Prijatelj Valerija, 20 let, šivilka, Poljanski nasip 40; Mješanec Jože, 45 let, plesarski mojster, Cegnarjeva ulica 2; Mašec Dragoslav, 24 let, neznanega bivalnika; Vukovič Marija, 36 let, Dubrovnik.

V ljubljani so umrli od 7. do 13. julija: Mohorič Marija, roj. Štembal, 78 let, zasebnica, Japljeva ulica 2; Žitnik Helena, 88 let, poljska delavka, Vidovdanska cesta 9; Keber Leopold, 64 let, strojevodja v pok., Vidovdanska c. 9; Jenko Frančiška, roj. Jeloushev, 80 let, zasebnica, Vidovdanska c. 9; Koščak Jože, 29 let, posestnik, Notranja gorica; Perme Marija, roj. Topolak, 80 let, vdova po krojaču, Vidovdanska c. 9; Abe Ivana, roj. Tigar, 72 let, Žabjek 6; Christof Josip, 80 let, šolski ravnatelj v pok., Povetovča ulica 33a; Kregar Ferdinand, 60 let, mesarski pomočnik, Japljeva ulica 2; Masek-Dvorč Drago, 68 let, domobr. podpolkovnik, Prijateljeva ulica 1; Terdan Marija, 43 let, žena lesnega trgovca in gostilničarja, Zaloška cesta 18; Kramar Marija, 45 let, poljska delavka, Vidovdanska cesta 9; Istenič Frančiška, roj. Mule, 40 let, žena hlapca, Vidovdanska cesta 9; Kek Ursula, roj. Grum, 61 let, žene žlez, zvančnika, Vidovdanska cesta 9; Možina Ivana, roj. Zupan, 80 let, posestnica in gostilničarka, Sv. Florijana ulica 24.

Nov razpored protikomunističnih predavanj

Za trgovino, obrt, industrijo in strokovno nadzorovalne sole

S 17. julijem 1944 stopi v veljavo nov razpored protikomunističnih predavanj za trgovino, obrt, industrijo in strokovno-nadzorovalne sole. Od tega dne dalje se bodo protikomunistična predavanja vršila na vsakih štirinajst dñih enkrat in ne več vsak teden enkrat kakor doslej.

Razpored predavanj v posameznih pano-

gah je naslednji:

1. Obrt in trgovina: v tednu od 10. do 15. julija so predavanja; v tednu od 17. do 22. julija so predavanja; v tednu od 24. do 29. julija so predavanja; v tednu od 31. julija do 5. avgusta so predavanja; v tednu od 7. do 12. avgusta so predavanja — itd.

2. Strokovno-nadzorovalne sole: v tednu od 10. do 15. julija so predavanja; v tednu od 17. do 22. julija ni predavanj; v tednu od 24. do 29. julija so predavanja; v tednu od 31. julija do 5. avgusta ni predavanj — itd.

3. Industrija: a) tovarne in industrijski kralji: Tobačna tovarna, Stora, Elsler, Vid, Bona, Šmaj, Čemaž, Sumi, Ljudska tiskarna, Delavalski dom, Električna cestna železnica, Triglav, Dolničar & Richter, Topnitska vojašnica, Miklič, Mizarska produktivna zadruga Vič, Platno, Naglas, Zakotnik, Železničarska nabavljalka zadruge, Garnizijska bolnišnica, Jakša, Kurilnica Ljubljana gl. kol., Plismonaš, Merkur, Hrovat & Co., Lana, Rizarna, Bratje Tuma, Kos, Mestna pristava, Mestni gasilci, Opekarne Mestni log, Lazar, Studenec, Sarabon, Sp. Hrušica in Fužine, Borovnica, Schneider & Verovsek ter Narodna tiskarna imajo predavanja vedno isti teden kakor strokovno-nadzorovalne sole (glej točko 2.).

Vsa ona podjetja, ki prisostvujejo predavanjam v posameznih prej nastelih podjetjih, naj se ravnavajo po razporedu podjetij, v katerih so predavanja.

Dnevi in ure predavanj ostanejo nespremenjeni, v kolikor ne bomo posameznih podjetij o tem drugače obvestili.

Vsa prizadeta podjetja, sole in osebe vam, naj se tega razporeda točno drže in na se polnoštivo udeležujejo predavanj.

Informatiški urad
pri prezentu Pokrajinske uprave

Ljubljjančanov umira več, kakor se jih rodijo Na 100 umrlih prebivalcev se je rodilo 96 živih otrok

Stevilo ljubljanskega prebivalstva bi nazadovalo, če bi stevilo vseljencev ne bilo tako visoko: Ljubljjančanov umira več, kakor se jih rodijo, odnosno prejšnja leta je bil naravnih prirastek tako nizek, da je število prebivalstva zadržal nizko.

Značilno za malo živiljnško silo ljubljanskega prebivalstva je, da je naravnih prirastkov v desetletju 1921-31 znašal le 889, v desetletju 1931-41 pa 1330. Ljubljansko prebivalstvo je v desetletju 1931-41 naraslo v glavnem zaradi vključitve okoliških občin v ljubljansko občino in zaradi selitvenega presečka. Selitveni preseček je znašal 10.081, dejanski prirastek pa 33.870 prebivalcev.

Se bolj jasno sliko o gibjanju števila ljubljanskega prebivalstva nam kažejo demografski indeksi v Ljubljani: leta 1939 je znašala nupcialiteta (šteto porok na 1000 prebivalcev) 11.44, nataliteta 12.45, umrljivost 9.87, naravnih prirastek 2.57 in vitalni indeks 126.1. Leta 1940, ko je bila nata npr. nizko, nataliteta 12.6, nupcialiteta je znašala 12.18, nataliteta 12.02, umrljivost 10.24, vitalni indeks 11.73. Nataliteta se v zadnjih letih ni mnogo znižala, 1.19 se je celo zvišala, saj je znašala 13.04. L. 1941 je znašala 12.16. Toda povečava se je umrljivost. Če bi umrljivost čela tako nizka kakor prejšnja leta pred vojno, bi bil naravnih prirastkov prezadnje leta 1939-40 1330. Leta 1941 je znašala umrljivost 11.07. V desetletju 1931-41 je bila umrljivost večja le med gospodarsko krizo l. 1932, ko je znašala 11.26. Predlanskim se je umrljivost povečala ter je znašala 12.65. Medtem ko je znašala naravnih prirastek leta 1941 le 1.09 (vitalni indeks 109.84), je znašala predlanskim samo 0.39 (vitalni indeks 103.13). Predlanskim je bilo tudi število porok zelo nizko; nupcialiteta je znašala le 6.65. Nataliteta je nedvomno v tem času zvezla z nupcialiteto. Toda nizka nupcialiteta vpliva na nataliteto še v prihodnjih letih. S tem si lahko delno pojasnimmo tudi, zakaj je bila nataliteta lani nižja. Leta 1941 se je povečala nupcialiteta v primeru z letom 1940. In prihodnje

Disciplinirana enotnost

Ponosno se dviga nad Vrhniko Št. Jošt, ki je postal simbol vztrajne, uspešne protiboljeviške borbe. Pred dvema letoma je vzlilka tukaj prva voška straža na naših tleh. Ob drugi obletnici ustanovitve prve voške straže in prve protikomunistične borbe postojanke je bilo preteko nedelo pri Št. Joštu pomembno ljudsko zborovanje. Svoj obisk je namenil tej junaske postojanki tudi predsednik general Leon Rupnik, ki je hotel na ta način izraziti hvaljenost vsem onim hrabrim članom juntske varnostne straže, ki so prelili svojo srčno kri v borbi proti komunistični strahovladi. Po izpodobnih govorih početnika Bastača, sedanjega povelnika domobranske posadke pri Št. Joštu nadporočnika Kompareta, prvega povelnika juntske voške straže in nadporočnika Kavčiča je, viharne pozdravljen ob zbranih ljudskih množic, spregovoril predsednik general Rupnik, ki je zanj v svojih izvajanjih osnovne misli slovenskega narodnega programa v težkih vojnih časih, ki je oznanjen z duhom protiboljeviške narodne enotnosti.

Ko bo nekoč naša zdodovina pisala o borbi, ki smo jo Slovenec v teh strašnih letih vodili proti neslovenskemu živodokemu boljevišizmu — tako je dejal predsednik Rupnik — »bodo tam v zlatih črkah blestela imena krajev Št. Jošt, Rovte, Polhog grader, Horjul in Hotedlščica in imena s temi kraji zvezanih junakov in borcev stotnika Voščera, mučenikega slovenskega duhovnika Malovrha, Bastača, Kavčiča, Fortuna, bratov Zakerl, župnika Cvelbarja, poročnikov Jožeta Kavčiča ter Franceta Kompareta. V neomajni zvestobi, kakor so trdni ti vaši prelepi bregovi, stešli sami od sebe v službi slovenskega naroda, kateremu še danes zgledno služite. V isti zvestobi so vasi mrtvi soborci s svojo krvjo napojili zemljo, katero so vaši pradejie gnojili z znojem. S tem so vam prelepmi bregovom vrnili zvestobo za zvestobo. Taka zvestoba naj sedaj in v bodoče neločljivo druži vse slovenski narod z domačo grudo. Vaše domoljubje je napravilo čudež. Vzkipelo in razvilo se je takoj, da ni bil kmalu osvobojen komunistični top samo ta vaš prekrasni gorski svet, temveč vsej del Notranjske. Duh vašega domoljubja, ki je vodil vašo prvo voško stražo, je šel preko meja vaše ozje domovine, ker je slovenski narod povsod, kjerkoli pač biva, po svoji naravi pošten, bogabojec in marljiv, ter tako že po svojim značaju protiboljeviški. Ta duh je takrat, ko je bila stiska največja, na moj poziv združil vse prepricane protikomunistične borce v borbeno pripravljeno enotnost, ki je ustvarila naše Slovensko domobranstvo, ki sedaj v borbah dosegla svoje največje uspehe.«

Ko je predsednik Rupnik s temi svojimi besedami poveličil čudež, ki ga lahko v načeljih trenutkih napravi goreče domoljubje, je napovedal, da bo s božjo pomočjo vsa naša pokrajina kmalu povsem očiščena komunističnimi tolovajevi. Tedaj pa naj iz tega ozdravljenega in zgledno enotnega jedra gre borba naprej do vseh mej našega življenjskega prostora, da bo povsod, kjer bivamo, boljeviševim enkrat za vselej iztrebljen. Tako bodo dani pogoji, da bomo v disciplinirani enotnosti lahko risali obrise naše lepše bodočnosti. Pri izpolnjevanju naših dolžnosti, ki jih imamo do svojega naroda, nas ne sme v resnici prav nič ovirati, da ne bi gojili in ohranili protiboljeviške nacionalne enotnosti, katera je lahko v veliko pomoč našim domobranskim borcem.

Ta skrb in ljubezen za usodo in blagorodja naroda pa more biti po prezidentovih besedah tako velika, da je ni nesreče, krize, politične stranke in klike z vsemi boljeviških in salonskih komunističnih ter spekulantskih prispetačih, da bi nas lahko odvrnili od začrtane poti, ki smo o njej prepričani, da vodi v lepo bodočnost slovenskega naroda. Mogočen odmev je imelo po teh povdarskih zadržilo predsednika Rupnika, da se bomo tudi vnaprej ramo ob ramih z nemškim vojakom borili v vseh okostih proti boljeviševizmu in vzdržali, delali in se borili za srečnejšo bodočnost v novo urejeni Evropi.«

Toda delo in borba ne more zadoščati. Zaradi tega je predsednik Rupnik v sklepnom delu svojih znamenitih nedeljskih izvajanj omenjal posebno poslanstvo, ki je v današnjih dneh namenjeno Slovenskemu domobranstvu, ki mora storiti še mnogo več nego je samo delo in borba. Natančno in nedvoumno je opredelil vzdvišene naložge Slovenskega domobranstva s sledenimi globoko zafetimi smernicami:

»Če hoče Slovensko domobranstvo slovenskemu narodu priboriti čim lepo bodočnost, se mora notranje prekvaziti z ideološko podkvanočnostjo in z vsemi krepostmi, ki delajo pravega vojaka — junaka, viteza in resničnega čuvarja svojega naroda. Vsa na nas meječa Evropa, vse naši sosedje in posebej nemški narod — prav posebno pa naš slovenski narod — naj vedo, da je slovenski domobranec v borbi salamskem strumen in neodjelinjiv, da je pa tudi sicer strogo discipliniran, poslušen in brez graje ne samo v svoji damači vasi, ampak tudi povsod drugod, kamor ga vodstvo postavi, da brani svoj narod pred boljeviševizmom. Poleg tega pa je tudi pošten, značajen in dober človek, ki rad pomaga povsod, kjer more pomagati, ker vidi v vsakem poštemenem Slovencu svojega brata. Spoznaje predpise in zakone in se bori za njih spoštovanje in veljavjo. Nič ga ne more vreči iz tira, nobena neugodnost ga ne zbegna, ker ve, kaj hoče. Temu vojaku je prepovedano krasiti, ropati, žreti, pijančevati se v vlačiti, kar je tolovanje dovoljeno. Slovenski domobranec je veren, bogabojec kristjan in vsem svojim vojakom zgod brezgrajnega zadranja. Da, takšen mora biti domobranec. Na takšne vojake bomo vsi pomoči in se bomo s ponosom sklicevati nanj, ko bomo pri ustvarjanju novega reda stavili svoje zahteve. S takšnimi domobranci se bomo najhitreje rešili tolovajev. Ves slovenski narod, tudi oni, ki mora sedaj se gospodujejo komunisti, bo tedaj svoje domobranstvo spoštoval, cenil in ljubil ter mu bo povsod pošteno in brez pridržkov pomagal, se k njemu zatekal in ustvaril za njim ono potrebitno enotnost, ki nam bo ustvarila pogoje naše bodoče sreče.«

Svoja programatična izvajanja je zaključil general Rupnik s sklepnim pozivom, da pričnejo juntski in okoliški domobranci s prav istim duhom kakor pred dvema letoma z borbo tako sedaj z oblikovanjem naše enote, ki naj vznikne iz slovenskega

„Prečiščeno ozračje“ — toda ne pred V 1

Strah ameriškega novinarja — Časniški dopis v znamenju V 1 — Delnice na londonski borzi padajo

Leteče bombe »V 1« švigoj brez prestanka nad Londonom ter južno Anglijo in prisajočajo povračilo za razdejanja anglosaskih uničevalcev nad Nemčijo. Churchillova zvajanja pred spodnjo zbrinico niso mogla nikogar zadovoljiti. Bila so »brutalno protodusne«, kar jih je sam označil. Londonsko časopisje piše, da je »ozračje prečiščeno« — gotovo pa ne pred maščevalnim ognjem letcev bomb. Toda več nismo Churchillov govor povede ukrepil angleško notranjega ministra, ki ju še isto noč odredil cele vrste posebno globoko urejenih podzemeljskih zaklonišč, ležečih pod železniškim podvozi. Ti prostori so bili dosjeti namenjeni »zkušno vojskam štabom in oblastom. Toda njihov sedež je bil po večni premeščen iz Londona. Mnожice londonskega prebivalstva so terjale te prostore zase. Vlada je moralna popustiti in otvoriti omenjena zaklonišča, saj so malo začeti prostori po ulicah spriči usodnih učinkov letcev bomb popolnoma odrekli.

Dokaz za nervoznost in vznemirjenje, ki ga povzročila nemška iznajdba »V 1« v angloameriškem taboru, lahko povzemovalo z radijskega sporocila nekega ameriškega novinarja, ki je izrazil v tem poročilu svoj domoveno, da n'izključeno, da se boda nova nemška tajna orinja uporabila tudi proti New Yorku in proti vzhodni obali Zedinjenih držav ameriških. Obenem svari prebivalstvo USA, da bi se v tem pogledu udajalo kakršnem kol' lahkomisnim iluzijam. Nemški tehniki je pravila v tej vojni že tolika presečenja, da b' bilo prav, če bi računali tudi z neposrednim napadom na Zedinjene države ameriške.

O vznemirjenju pričajo tudi londonski časniki, ki prinašajo poleg čisto vojaških poročil predvsem vesti ki so v kakršnem kol' zvezni z novim nemškim orijetom. Tudi dopisi londonskih časnikov so v znamenju »V 1«. Tako piše neka žena iz Južne Anglije dnevniku »News Chronicle«: »Prosim, priznajajte nam z večnim alarmom! Nam nervoznim gospodinjam prihaja znak končnega alarmra kakor odrešenje po stalnem razburljivem prisluškovovanju, kdaj se bodo spet sirene oglašile.«

Neka druga gospodinjava pa pravi: »Dociš se oči in ušeš nepreklenjeno obrnjeni k nebu, moramo opravljati svoja gospodinjska dela in držati svojo deco v neposredni bližini zaklonišč. To večno prisluškovanje proti nebu, ta večna pažnja nas silovito vznemirja.«

Pod naslovom »Bombe in Babesa« pričuje liši »New Leader« članek, v katerem navaja, da so angleški socialisti svojih protestirali proti angloameriškim terorističnim napadom na nemška mesta, proti umičevanju stanovanj, strahotnemu uprapočanju ter požigaju pohabljaju nemških mož, žena in otrok. Glavni

Poravnaj čim prej zaostalo naročnine!

Plutokratični bratci med seboj . . .

Premoč ameriških petrolejskih mogotcev na Blížnjem vzhodu, kjer so že skoraj popolnoma izrinili angleške kapitaliste

V Iranu je bila pred pričetkom sedanja vojne skoro vsa proizvodnja nafta ter petroleja na tokah angleške petrolejske družbe Anglo Iranian Oil Co., družbe britanske admiralitete. Poleg te družbe je poslovala tudi družba Kermanshah Petroleum Co. in družba North Iranian Oil Co. Tudi delnice teh družb so bile v angleških rokah. V Iraku je delovala samo petrolejska družba Irak Petroleum Co., pri kateri so bili sodelovali Angleši z 47,5%, dočim so razpolagali Američani in Francuzi z 23,75% vse delniške glavnice. Petrolejske koncesije v ostalem delu Iraka so si zagotovile izključno britanske družbe in sicer v severnih predelih družba British Oil Development Co. v južnem delu pa družba Basrah Petroleum Co. Na otoku Bahrein je bila sicer prizadeta neka ameriška petrolejska družba Bahrein Petroleum Co., pri kateri pa je bil sodeloval tudi angleški kapital. Razen tega je bilo postavljeno delovanje te družbe z zakonitimi ukrepi pod nadzorstvo britanskih nadzornih organov. Slično se bilo tudi prilike v Saudijski Arabiji ter v Egiptu, kjer so obvladovali Angleži preko Shellove skupine vso petrolejsko proizvodnjo.

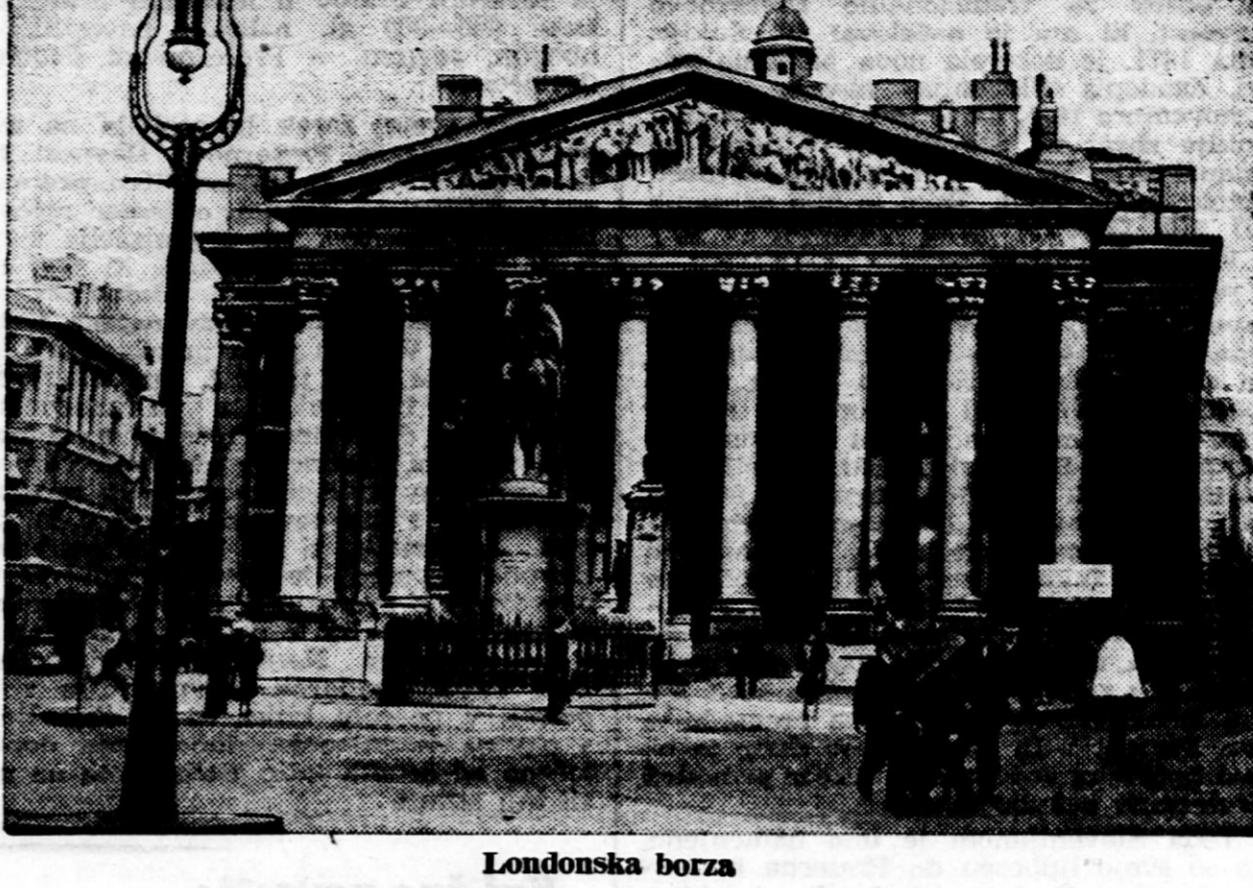
Tako so bili Angleži scudeležni pri prizvodnih petrolejskih družbah Blížnjega vzhoda z 80% celotne glavnice, dočim so se moralni Američani zadovoljili s pčilimi 15%. V sedanjih vojnih pa je nastal na tem področju temeljiti prevrat. Ameriški kapital je prevzel delnice v Saudovih Arabijah in na otoku Bahrein, ki so bile dosjeti v angleški posesti. Tudi delnice družbe Irak Petroleum Co. so prešle v last ameriških kapitalistov. Ni mogoče točno dognati, če niso nastale posestne spremembe tudi v družbi Anglo-Iranian Oil Co. Na podlagi izjav znanih severoameriških petrolejskih magnatov smemo sklepiti, da tudi ta petrolejska družba ni ostala obvarovana pred vdorom ameriških delnica. Dejstvo je, da se je moralna dosedanja angleških gospodarskih premoč na Blížnjem vzhodu umakniti pred pritiskom in navadila domobranstva, ki nas bo vedno in povsod

tudi rafinerijska industrija in se bo uredilo omrežje petrolejskih vodov. Ker je potrebni kapital za izvedbo teh načrtov izključno angleškega izvora, ni težko napovedovati nadaljnje razvoja v razmerju gospodarskih sil na Blížnjem vzhodu. V Londonu so sprejeli Angleži s precejšnjim negodovanjem. Pristoljni angleški krogci so se čutili naprizade predvsem zaradi napovedi,

urednik omenjenega časnika je ob najhujšem času teh terorističnih napadov poskusil objaviti protest v nekem angleškem dnevniku. Toda ni bilo časnika tudi glasila angleških socialistov, ki bi bil prizvabljen na protest objaviti. Sedaj pa povračila Nemci Angležem ono, kar so jim bili prizadeli brezobzirni angleški teroristični letali.

Angleško civilno prebivalstvo je zaradi nečesa v obrambi proti letičnim bombam silno razčašeno. Londonška vlada si ni vedela drugače pomagati, kakor da je objavila otvoritev prvih rezervnih globokih zaklonišč za 40 000 oseb. Razen tega je skušala angleška vlada pomiriti londonsko prebivalstvo za naznanilom, da je letalsko povletstvo z gosto balonsko zaporo in pritegnitvijo velikih formacij lovskih letal južno Londona ustvarila domnevno učinkovito »neprodorno zapor«. Kdo naj bi verjel londonski radijski oddaji, ki je tolažal la Anglež z zatrjevanjem, da se prizvablja povračilni ukrep proti severni Franciji: s tako »novečnimi »potresnimi bombami in povečanimi rušnimi bombami stanovanjskih blokov, težkih do pet in pol tone. Toda vsa ta propaganda zatrjevanja angleške agitacije ne morejo biti tako dolgo prepričljiva, dokler četudi prebivalstvo južne Anglije in Londona na svojem telesu, kako presneto male zaledijo vsi dosedjan protukrepi angleških pristojnih oblastev.

Odmivi povračilni napadov z letičnimi bombam »V 1« segajo tudi na skrivnostno pod-

Londonska borza

bodo Zedinjene države ameriške tudi vojaško zaščitile svoje naprave. Nekateri načrti, kar n. pr. gradnja sporednega gospodarstva brez moči, brez vpliva in brez samobranibnih možnosti nasproti nenasnitnim petrolejsko imperialističnim ameriškim ekspanzijam. Blížnji Vzhod nam nudi najsvetlejše dokaze o tem, kako se plutokratični bratci in zavezniki med seboj razumejo. Drug drugemu pripravljajo skrivajo in po nekaj čudnih podtalnih kanalih pasti in zasede, ki prinašajo sedaj globoke razroke v dosedjanju gospodarsko oblast angleškega imperija.

Tako je borba za oblast nad petrolejskimi področji Blížnjega vzhoda prešla v novo fazo. Kakor čez noč je ostala Anglija in z njo vred vse angleško gospodarstvo brez moči, brez vpliva in brez samobranibnih možnosti nasproti nenasnitnim petrolejsko imperialističnim ameriškim ekspanzijam. Blížnji Vzhod nam nudi najsvetlejše dokaze o tem, kako se plutokratični bratci in zavezniki med seboj razumejo. Drug drugemu pripravljajo skrivajo in po nekaj čudnih podtalnih kanalih pasti in zasede, ki prinašajo sedaj globoke razroke v dosedjanju gospodarsko oblast angleškega imperija.

S Francijo na beraško palico

Nezaslišane judovske nakane z invazijskim denarjem, ki naj popolnoma upropasti prihranke francoskega varčevalca in malega človeka

Znana je zgodba o invazijskem denarju, ki so ga prinesli na zasedeno francosko ozemlje v Normandiji angleški ter ameriški vojaki. Pribredka je ta zgrobla za Francijo, njen denar in njene varčevalce. Časnik »Paris Soir« označuje ta postopek z invazijskim denarjem kot nezaslišano judovsko goljufijo. Na teh invazijskih bankovnih sil sploh označeno ime kakšne države ali banke. Tudi podpis na nobenega na njih. Na teh bankovnih vidijo samo natisnjene številke, ki jih predstavljajo njihovo nominalno vrednost v frankih. Razen tega je bilo na časten način urejeno gospodarsko finančno razmerje med obema državama. Toda pri Eisenhowerjeviem denarju ne prevzema nikdo odgovornosti. Gre za satansko sredstvo, da se na rusovljeni Franciji uniči in upropasti še ono, kar je še ostalo, da se z ničvrednim

denarjem »pokupi« še ono malo, kar je še razpoložljivo.

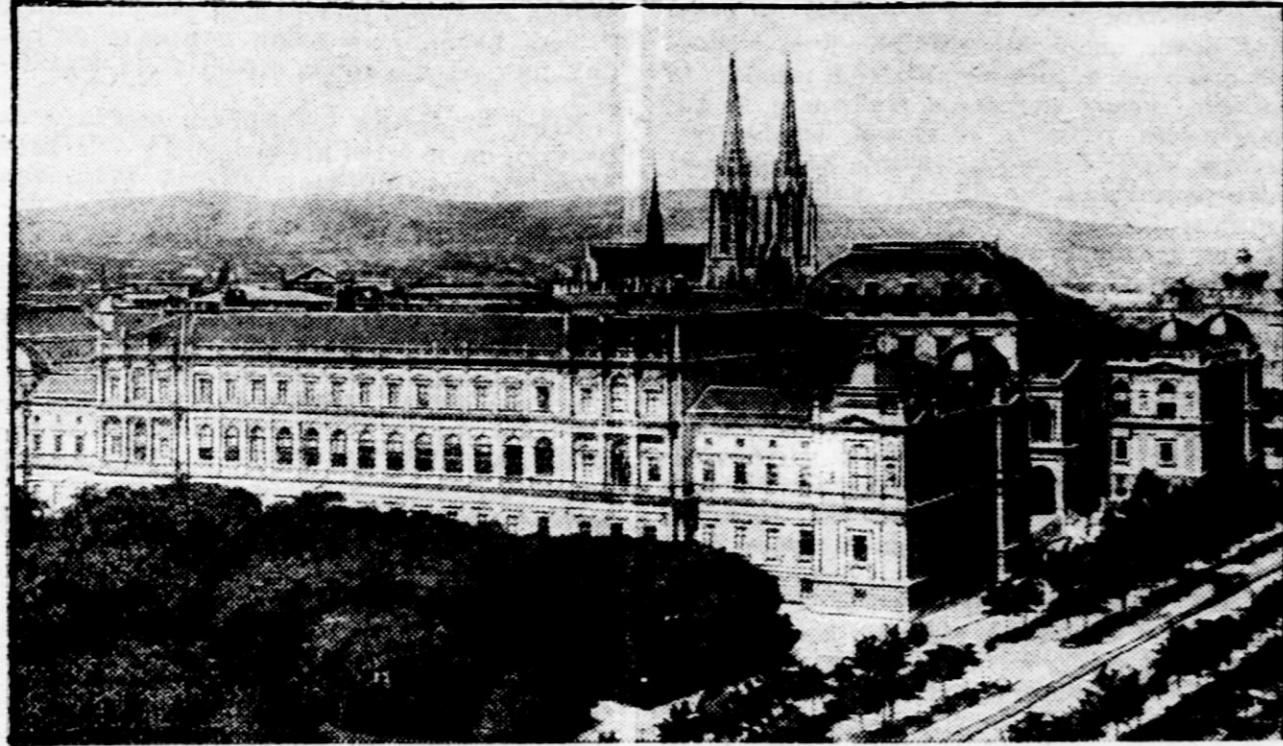
»Paris Soir« pa opozarja tudi na drugo kruto okolnost. Z one druge strani so zasnovani pleskensi načrti, da se za zmerom otresejo neprijetnega bodočega konkurenca. Temu so že pokencali njegove tvornice, njegove hiše in električne naprave. Unčili so del železniškega omrežja in drugih ureditve. Likvidirali so francosko brodovje, ugrabilo francoske kolonije, ki jih sedaj izjemajo do nezaslišane obsega. Tako so preostali še samo prihranki francoskega malega človeka, kolikor jih še ima. In tih prihrankov prestavljajo za plutokratične načrte novo nevarnost v povojučem času. Treba jih je upropasti, da se prepreči poznejsja morebitna francoska obnova. Sestavo za ta poslednji usoden udarec, namenjen Franciji ter francoskemu narodu, pa so izkušeni Judje v obliki novega invazijskega denarja, ki so ga prideljali angleški in ameriški vojaki v množinah s seboj in ki naj zrahila ter razmaja sile, ne finančno veljavno Francije ter njene gospodarstva.

Načrte so zasnovane na sklepni skupnosti, da morajo zmeraj v povsod skodovati skupnosti in sicer to za to, da koristijo sebi. Oni ne dajo za Zimsko, odnosno Socialno pomoč, ker ne morejo dati; če bi hoteli dati, bi morali odpovedati službo delu svojega uslužbenca, prav tako tudi ne morejo dati drugim podpornim ustanovam in zasebnim poslicem. Oni bi torej dali enam na škodo drugim. Pomagali bi gotovemu številu potrebnih, istočasno pa bi pahnili gotovo število ljudi v bedo! To se pravi, da ne bi prav nič pomagali, ker bi, z drugimi besedami povedano, desetim ljudem pomagali, desetim pa škodovati... Oni, »dobrotulniki, pa bi ostali pri svojem.«

Začetek je nečas, da je namreč značilno nekaj: da morajo zmeraj v povsod skodovati skupnosti, da se ne odreši, da so doslej podpirali same tiste, od katerih so se cutili ogrožene in ni dvoma, da bi moralna skupnost, kar bi moralna skupnost,

Tradicija Prešernovih slavnosti med dunajskimi vseučiliščniki

Velikodušno dejanje Slovenjanov, izkazano Ani in Ernestini Jelovškovi v njunem siromaštvu

Wiener Universität — Dunajsko vseučilišče

Kulturno zrel narod ceni svoje znamenite sinove, jih časti in spoštuje. Sredi našega rodu in kulturne sredine se je v temnem razdobju rodil orjati duha in misli dr. F. Prešeren. Pregal je temo in razsvetil našo obzorja. Od vsega začetka je naš rod zaslužil v njegovih oblikovanju in snovno izklesanih pesniških umotvorih snovanje lastnega genija. Klanjal se je pred njim v priznaju, hvalnosti in oddolžitvijo. In to je bil eden najmočnejših povdakov slovenske narodne kulturne zrelosti. Toda Peršernovo ime ni bilo poveličano in slavljeno le v ožji slovenski domovini. Proslavljali so ga povsod, kjer koli je donela slovenska beseda, kjer koli so se našli drobci naše rodne skupnosti.

Tako odkrijemo tudi med našo tedanjim vseučiliščko mladino, ki je studirala na Dunaju, prisrčne niti, spajajoče idealno dijašvo s Prešernovim imenom in spomenom. Osrednje žarišče te hvalevredne podobnosti, dostenje službe proslavljanja enega največjih predstavnikov naše kulturne tvornosti, je bila tedaj »Slovenija«, nedvomno najmočnejša postojanka našega vseučiliščkega dijašta na Dunaju, ustanovljena pred 75 leti dne 26. maja 1869, t. j. v letu, ko je bilo minilo 500 let, kar je prestol praga dunajskoga vseučilišča prvi slovenski dijak in kar je zasedel prvi slovenski učenjak stolico cerkvenega prava na dunajskem vseučilišču.

V toplem zavjetu prijateljskega društvenega in državnega sožitja so se potrajele stvilne koristne, plemenite pobude dunajskih Slovencev. Toda najlepša, najprisrčnejša je ona, ki je povezana z dunajsko tradicijo Prešernovih besed in slavnosti. Prvi sledovi iskrene domoljubne, kulturne zavzetnosti segajo nazaj v leto 1844, ko so se prizele besede dunajskih Slovencev z narodno prosvetnim povdarmom. Pomenibno ločnico v kulturnih prizadevanjih dunajskih Slovencev pa je prineslo l. 1864, ko so prvič proslavili Prešernov god z večjo slavnostjo, ki je postala odtlej tradicionalna. Ta koristica zaniselj Prešernovih besed je živelja dalje pod okriljem »Save«, ki je priredila Prešernovo slavnost v decembri 1867, pa tudi sredi društvene družinice »Juga«, ki je nadaljevala to sveto tradicijo z organizacijo velike Prešernove besede v Josipovem dne 2. decembra 1868. Nad 300 Slovencev, Hrvatov, Srbov, Čehov in Rusinov se je udeležilo slavnosti, pri kateri je sodelovalo 30 slovenskih pevcev. Tudi Poljaki so se odzvali vabilu, potem ko jim je tedanji minister Potocki toplo priporočal, naj se udeležijo Prešernove besede.

Se globlje je pognala misel Prešernovega česčenja z ustanovitvijo »Slovenije«, saj je bila delavnost našega dunajskega dijašta z njo najtegneje povezana. Tako se je, kakor pripoveduje zgodopis akad. društva »Slovenija« na Dunaju, ponatisnjem v »Spomenici ob petindvajsetletnici akad. društva »Slovenija« na Dunaju« (sestavil jur. Janko Vencaj), pričelo že 6. novembra istega leta delo za slavnost v čast Prešernu, ki je bila dne 2. decembra v dvoranji »Pri treh angelih« in ki je izkazala zelo povoljen gmoten uspeh. S to počastitvijo Prešernovega spomina se je hotelo društvo predstaviti dunajskemu občinstvu. Prešernova tradicija dunajskih Slovencev je prešla na ta način na krog požrtvovalnih Slovenjanov, ki so ohranili tej plemenite tradiciji ljubezen in zve-

sto. Dne 26. novembra naslednjega leta (1870) je bil ustanovljen poseben društveni odsek za tradicionalno Prešernovo slavnost, ki mu je načeloval fil. Suklje. Leta 1872, je dozorela nova pametna misel. Zgodopis »Slovenija« navaja namreč 4. novembra 1871, da je tedanji predsednik Suklje zbral tri Slovenijane v odsek za financiranje bodoče Prešernove slavnosti potom subskripcije. Tako je bilo nabranih 137 gld. Gmotna stran slavnosti je bila s tem zagotovljena.

Pologoma se je znatno poglobila družabna pomembnost Prešernovih besed na Dunaju. L. 1872, se je namreč vabiljenje na slavnost precej razširilo. Vzrok je bil utemeljen, saj je bil čisti pribitek imenjen »subgrom stradajočim bratom na Kranjskem«. Revni slovenski vseučiliščnički na Dunaju so sredji napornega študija in morečih vsakdanjih gmotnih skrb mišili na svoje rojake doma, na njihovo ubožstvo in žalostno stanje. Kako močno se je zarasa misel Prešernovih besed v življenju in snovanju našega dunajskoga vseučiliščkega dijašta, nam kaže društvena kronika zapiskom 9. novembra 1872. Tedaj je bil namreč izvoljen za predsednika jur. Ferjančič. In prvi zborov sklep je bil pod njegovim vodstvom posvečen prihodnji Prešernovi besedi.

Toda Slovenijanom je bilo namenjeno, da so svojo ljubezen do Prešerna in njegovih umetnin lahko izpričali z velikodušnim dejanjem, ki bo za zmerom z zlatimi pismenkami zapisano v zgodovini njihovega, društvenega življenja in delovanja. Pričevanje o tem važnem dogodku nam dajejo predvsem društvena kronika, pa tudi poročili v »Slovenskem Narodu« dne 24. novembra in 17. decembra 1874.

V društvenem zgodopisu beremo namreč med zapiski 4. novembra 1874, sledete prezanime vrstice:

»Ob volitvah v 12. tečaju ni bilo najti kandidata za predsedniški stol: Vse se je branilo in že izvoljeni jur. Gogola je odklonil čast. Nato se je dal voliti jur. Slane. Novi predsednik je podal skupščini o Prešernu in njegovih ljubih zanimivo poročilo. o katerem poroča zapisnik:

Ana Jelovškova

»Sre se nam je topilo radosti, ko smo čuli zgodbu, da je h. g. Pogačniku (dr. Ferd. Pogačnik, po rodu iz Kranja, odvetnik na Dunaju. Op. ur.) prislala ženska, rekoč mej drugim: »Jaz sem žena Vašega največjega

slovenskega pesnika Prešerna. Ti ženi se pravi Ana Jelovšk, rodila je Prešernu dva otroka: Franceta in Ernestino. Franceta je uč v letu smrt ločja od matere in sestre, ki še živita na Dunaju v popolnem siromaštvu, a ta skrivnost ni se vedala do dandanes. — Prsa so se nam rodosti sirlje, ko smo našli dragi Prešernov zaklad Rudolf (dr. Anton Rudolf, odvetnik v Ljubljani. Op. ur.) je bil otrokom oskrbnik. Gosp. predsednik nam je tudi prebral doslej še nenatisnjeno Prešernovo pesem za Kastelico.« Držveni kronist pristavlja zborov sklep, da se ta vest začasno zamolči. Toda prodrla je v javnost z izpravnim poročilom »Slov. Naroda« o pripravah za slavnost, posvečeno blagovorni pomoči Prešernovim dragim.

Te priprave za najlepšo Prešernovo besedo na Dunaju so bile zelo temeljite. Povodovja jur. Gross se je mnogo trudil s pcvci. »Slovenski Narod« je v dunajskem dopisu z dne 20. novembra 1874, ki je bil objavljen v št. 24. novembra, opozarjal slovensko javnost na to pomembno Prešernovo besedo, katere odmete so odjeknili po vsej domovini, pa tudi na njen dvojninamen. Hkrati je prekinil moč njenem starinem ozadju z objavo, da so čisti dohodki te koncertne prireditve, ki se bodo, ako vsi Slovenci in dosti južnih in severnih bratov v koncertu pride, na kake 200–300 gl. nabrali, posvetili ubogim, revnim — Prešernovim dedom (Dedičem).

Kakor svetel žarek je posjala na dunajsko Slovence Prešernova slavnost 12. decembra 1874, ki je značilno prerasla svojo tradicijsko osnovno, o čemer pričata velikopotezna izpeljana organizacija slavnosti ter njen svečan potek, ki sta mu vtiskala svoj pečat bogati, sijajno izvajani spored ter številni odzivi našega življenja na Dunaju. V duhu pa je pristostovala tej slavnosti vsa slov. javnost, kar dokazuje pozdravne brzojavke iz najrazličnejših krajev naše domovine. Prešernova slavnost 1874, pomeni vrhunc v zvestem, verneh izpoljevanju tradicije dunajskih prosalov, posvečenih Prešernovemu spominu in geniju. J. Stritar, ki je tudi prisostvoval te slavnosti besedi, je njen veljavnost še povzdrignil s svojo »Prešernovo oporočko«, natača napisano za to priliko. Priobčena je v »Slovenskem Narodu« 17. decembra 1874. Poreč povedare slavnosti je zajel pesnik v posebni kritici, ki je objavil v okviru omenjenega dunajskega dopisa ločeno od ostalih kritic, natisnjeneh na naslednji strani.

Knjžne novosti:

Narodopisje Slovencev

Te dni je izšel v okviru znanstvene knjižnice založbe »Klasi - knjigarne J. Žužek pripravljen po navedenega dela »Narodopisje Slovencev«. Knjiga je izredne pomembnosti, obsegajo 349 strani, privedil jo je načini etnografski strokovnjak dr. Rajko Ložar ob sodelovanju pokojnega ravnatelja dr. Antona Breznika, prof. dr. Ivana Grafenauerja, prof. dr. Franca Kotnikja, ravnatelja Franca Maroltja, Borisa Orla in dr. Sergija Vilfana. Gre za teme, ki jih je nadaljevala to sveto tradicijo z organizacijo velike Prešernove besede v Josipovem dne 2. decembra 1868. Nad 300 Slovencev, Hrvatov, Srbov, Čehov in Rusinov se je udeležilo slavnosti, pri kateri je sodelovalo 30 slovenskih pevcev. Tudi Poljaki so se odzvali vabilu, potem ko jim je tedanji minister Potocki toplo priporočal, naj se udeležijo Prešernove besede.

Se globlje je pognala misel Prešernovega česčenja z ustanovitvijo »Slovenije«, saj je bila delavnost našega dunajskega dijašta z njo najtegneje povezana. Tako se je, kakor pripoveduje zgodopis akad. društva »Slovenija« na Dunaju, ponatisnjem v »Spomenici ob petindvajsetletnici akad. društva »Slovenija« na Dunaju« (sestavil jur. Janko Vencaj), pričelo že 6. novembra istega leta delo za slavnost v čast Prešernu, ki je bila dne 2. decembra v dvoranji »Pri treh angelih« in ki je izkazala zelo povoljen gmoten uspeh. S to počastitvijo Prešernovega spomina se je hotelo društvo predstaviti dunajskemu občinstvu. Prešernova tradicija dunajskih Slovencev je prešla na ta način na krog požrtvovalnih Slovenjanov, ki so ohranili tej plemenite tradiciji ljubezen in zve-

sto. Dne 26. novembra naslednjega leta (1870) je bil ustanovljen poseben društveni odsek za tradicionalno Prešernovo slavnost, ki mu je načeloval fil. Suklje. Leta 1872, je dozorela nova pametna misel. Zgodopis »Slovenija« navaja namreč 4. novembra 1871, da je tedanji predsednik Suklje zbral tri Slovenijane v odsek za financiranje bodoče Prešernove slavnosti potom subskripcije. Tako je bilo nabranih 137 gld. Gmotna stran slavnosti je bila s tem zagotovljena.

Slavnost je imela predoren uspeh. Udeležili so se vse slovenski državni poslanici, zastopniki vseh akademskih društev, domovina pa je poslala nad 20 brzjavnih pozdravorov. »Slovenski Narod« pa poroča med drugim v svojem dunajskem dopisu z dne 13. decembra o tej pomembni slavnosti:

»Tukajno študentovsko društvo »Slovenija« si sme dan 12. decembra z rudečimi čerkami v svojo kroniko zabilježiti: k nekdanjim slavnosnanim Prešernovim besedam tega društva pridružila se je po dolgem času zoper ena, ki sme ponosno stopiti v vrsto prejšnjih Vendar se razlikuje letosnjih let in sicer nekaj po namenu in nekaj po občenem značaju. Prvi namen je bil besed, kakor naravnost slavnjenje prvega mojstra slovenskih strun; ta namen je dajal slavnosti značaj, na katerega so se ozirale skoro vse točke množobrojne programa. Z vzvišenimi čuti je bilo občinstvo navdano in Prešernu dajal je slavo vsak razvočni. Poleg tega pa je imel ta koncert tudi blagovorni namen Izvedelo se je namreč, ka živi tukaj na Dunaju hčer našega pesnika, kojega spomin se ravno po Slovenskem česti, in katerega je tudi »Slovenija« čestiti namevala, in ka tacer hčer ne živi v naiveseljih okoliščinah. Slovenski dijaki tukaj so smatrali za svojo dolžnost, svojo hvaležnost do Prešernja pokazati s tem, ka revni hčeri vsaj po svojih slabih močeh stanejo olajšajo. Prilika se je ponujala pri namevanju Prešernovi besedi, in študentje so jo porabili tako, ka so namestu besede napravili koncert z vstopino, katera bi se naj Prešernovi bicer izročila. Na ta namener meri zadnjina kritica Stritarjeve načala za to slovensost nepravljene lepe pesmi: »Prešernova oporoka. Pesem je tiskana v Ljubljani (glej »Listek«, Ur.) a brez omenje kritice za to je jo sem postavil:«

Se eno prošnjo: svetu nepoznana Sirota bo jokala za menoj:

Zivala v tuji zemlji bo, progrena —
Moj rod! na mestu mojem ti ji sto!

Sirota tebi je v zavjetje dana,

Saj brez sadu ves trud nji bil ti moj.

Solzni otjar revi zapuščen,

Kar nji storil, — storjeno bode meni.«

Učinek slavnosti je bil ta, da je Ernestina Jelovškova prejela lep znesek 225 gld. in 30 kr. Najlepša spričevala daje »Slovenijo« okolična, da društveni odbor pri tem ni niti naimanil misil na društvene potrebe. Navzdrč sijajni slavnosti je stalno namreč društvo v gmočnem pogledu na zelo slabih nječah, saj je imelo 14 gld. — dolga!

Tako si je društvo spletlo v svoih vzvišenih, pomenitih prizadevanjih morda najlepši venec. Pomaga o je osebi, ki je bila Prešernu najbližja, pa jo je žalostna usoda pahnila v siromaštvu.

Naročite se na romane „Dobre knjige“

do najprisrčnejše pozdraviti. Hkrati želim, da bi vsi slovenski izobraženci z ljubomirjem segali po njej ter jo vestno prebirati. To bo najlepše zadosečenje za založništvo, ki se ni balo ogromnih stroškov. Knjigo je natisnila Narodna tiskarna v Ljubljani in jo odlično tiskarsko pridelila, Knjigo zelo pozivljajo številne, krasno izdelane slike.

V. M.

Sestanek na oglu

»Nekdar več ne bom sla z njim« je odločeno rekel moja mlada prijateljica in hudi bliški so se kresal v njeni lepih očeh. »Nikdar ve! Danes sem bila zadnjikrat.« Uporno je načolila v hrepeneča usta n strešla je z glavo kakor mlada levinja da so si bujni laste vzelovali po ramenih.

»Sentaj« sem jo oponesel pod nagajivo polzares. »Ti na nisi od muh! Ali veš da se te skoraj bojim?«

In že se je znova zabilskalo v temnih očeh. »Tud t.« je planile iz nje studi: ti se norčuješ iz tez. Ali ni bilo dovolj, da se mi je posmehovalo toliko znancev in znank?«

Zasmajel sem se na glas, a takoj spet zresnil ker se je v njenih očeh nekaj zaleskalo. Nekjaj kar je dalo slutiti na poplav.

»Nik kor ne« sem s svečanim glasom skoval zaježit nevarnost. »Ja da bi se ti posmehoval? N ti v glavo mi ne pade!« In sem obmolkl, da b je zinil česa neumeg. Napeč me je pogledala; takoj sem spoznal, da ženske ni lačko ukoniti. Z to sem naglo vpravil:

»Sentaj« sem jo oponesel pod nagajivo polzares. »Cestu na mudi prav? Cestu razburjente in teza, ki zdravju skudeta?« Segel sem v žep v potegnig cigareto. Ker je njen pogled obsevljal na njej.

»Cakala sem ga« je povzela vidno pomorenja: »V Gradcu pri Drami kmalu po dvajseti. Ni ga hotelo bit, od nikoder! Pa tako se mi je mudilo.«

Krepko sva puhala sive oblačke ki so naju hitro cibdali kakor umetna megla.

»Cakala sem in čakala Pet minut zamude je že imel. Nič... Pa ti de mimo „Zmajev“ Melanijo in zavreši da so ludje obstatil — O, gospodiča, imate sestanek, kaj ne? Oh, to je nesramnež da vas pusti toliko časa.«

»A oj bi ga načakal ntek sekunde! Saj pravim, danasij... Ne, nini sekunde! Saj pravim, danasij... moski...« — In odvihra dalje kakor čarovnica, ljudje pa se bi bili načajale na glas zasmajeli... Blo mi je kakor da bi bosa stopila po trnih. Gledam če mora prihajati prijava, da bi bila krala Šla, toda trma mi ni pustila, nalača kaj komu mar!

— O ti porednica. Zgodaj se začela — me nenečno ogovori naš sosed — Kdo bi si mislil, Pa tako nedolžna s vdeti... Najrajši bi se bila pogreznja v z

Za razstavo Anice Sodnikove vlada živo zanimanje

Predobe odlične slovenske upodabljalki Anice Zupanec-Sodnikove so vzbudile resnično zanimanje v naši kulturni javnosti. Z neoporečnim znanjem in naravnim darom ustvarjena dela, dasi maloštevilna, nudijo gledalcu pravi užitek.

Razstava obsega sicer samo 19 podob, večji del tihotitj, v katerih se najmočneje izražajo stvariteljske vrline Anice Sodnikove. Poleg portretov ima najrajsi etičelna tihotita, ki so, polna skravnostnih zanimivosti in prava zakladnica barv, široko in hvalično področje za uveljavljanje in izjavljanje nemame ter zmorej iskajoče umetniške duse. Morda največje veselje imajo portreti, ki jih je po monakovem

učinkujejo s ploskvami enostavnih barvnih vrednot in s preprosto, malce dekorativno kompozicijo, enostavno prireno, toda močno. Sljala je že tedaj hitro, brez popravljanja in preslikavanja, Ko je konec šolskega leta predala akademiju običajno razstavo, so dela Anice Zupančeve terjali občo povhalo. Tudi sam učitelj, dasi skop s priznanjem, jo je proglasil za svojo najboljšo učenko. Potem je študirala pol leta na umetnostni obrtni šoli v Prag, ter končno na mednarodni umetnostni akademiji v Firenci, kjer je po monakovem

dobilna v svojem študiju najjačeje izpodbude. Tam je poučeval kot profesor znani švicarski Italijan slikar Giovanni Giacometti, ki je bil v tistih časih na višku svoje moči, je bil v marsičem skoraj nasprotje od Weisgerberja. Bil je sicer tudi izrazit kolorist, vendar mnogo mehkejši bolj umirjen, naturalistično usmerjen in manj dekorativan, skratka bliže življenju. Iz teh let izhaja več del, slikanih z lopatko, k' pričajo, da je bila Anica Zupančeva sprejemljiva in res nadarjena ucenka.

Slike, ki jih obsega sedanja razstava, so vse odlične in le tekmujejo med seboj po dogmatnosti, dovršenosti in življenjski sil'. Tihotita so pestrata, zanimiva in plastična prav tako dovršena in učinkovita pa so tudi »Madone«, štiri po številu. Vse pozornosti je vreden tudi motiv »Na paši«, svojki in učinkoviti, das smo eni prejšnjih razstav videli še en boljši tak motiv. Odlične so tudi »Perce«, Krajinska motiva »Omisalje« in »Pogled na Ljubljano« podprtavata globoko znanje Anice Sodnikove. Iz etičeljnih tihotitj od »Poljskega cvetja«, »Činje« in »Tulipanov« pa do »Vrtnice«, »Mangolijec« in »Kaktej« ter slednji do »Spominov in drugih« tihotitj pa sije pravo virtuzno obvladovanje barv.

Vrednost razstave slik Anice Zupančeve Sodnikove ni potrebno podarjati ker se vse dela najučinkovite sama prizorčajo.

Nadaljevali študij na Dunaju, kamor jo je vlekle, ni mogla, ker niso sprejemali žensk na umetnostno akademijo. Zato je šla leta 1911. v Monako na umetnostno akademijo za ženske. Tam se je v bistvu tudi odločila njenja umetniška pot. Na akademiji je poučeval tudi veliki nemški slikar Albert Weisgerber, čigar umetnost je bila nadarjena učenki pravo razdejje. Postal ji je vzor resnično samoniklega, zrelega in borbenega umetnika, njegova dela so ji s svojo obl'kovno dogmanostjo, prostorninsko jasnostjo in krepljučo svovrstno barvitostjo pokazala nova, neslutena pota. Zato je povsem razumljivo, da si je ed tega mojstra, ki je bil zelo malobesen, ki ni skoraj niso poučeval in ostro grajal, pridobil mnogo spremestnost v kompoziciji in si se poostročila čut za barvo. Če si ogledate njena tedanja dela, opazimo močan odsev učiteljev osebnosti. Slikana so z nemešanimi, čistimi barvami ter

zadnjih letih.

Nad, »Figovcem« rase neboličnik ...

V Ljubljani je 758 hiš — Največ nizkih hiš v šentpeterski župniji

Za velikost mesta je značilnejše število prebivalstva, pa tudi število stanovanj kakor število hiš. Toda pravi značaj Ljubljane spoznamo šele, ko vemo, da naše mesto steje sorazmerno mnogo hiš in da se razprostira na zelo veliki površini. To namreč kaže, da gostača ljubljanskega prebivalstva ni takoj velika, kakor v nekaterih večjih mestih. Upoštevati moramo, da mesto sestavlja števili reliko pozidani okraji, ki imajo še predmetni značaj, razen tega pa tudi velik del stare Ljubljane ni smotreno zazidan. Marsikje sredi mesta naletimo še vedno na starinska dvorišča poslopja in velika slabo uporabljenia dvorišča (n. pr. med Wolfovo in Šelenburgovo ulico). Tu in tam se družijo velike nove hiše z nizkim hišicam, iz prejšnjih stoletij. Za rast in prerajanje Ljubljane je ena najzačilnejših slik pogled z Ajdovščine proti neboličniku: V ospredju je značilni »Figovec«, nad njim pa raste neboličnik.

Ljubljana steje mnogo hiš pač zaradi tega, ker prevladujejo majhne hiše. Tudi v novejšem času, ko je bilo sezidanih precej večjih hiš, je ostalo razmerje med pritličnimi in višjimi hišami v glavnem nespremenjeno; pritličnih hiš je se vedno približno polovica. Pritlične hiše pa nudijo Ljubljani marsikje predmetni značaj.

Dr. Fran Vatovec:

Ob zori slovenskega novinstva

Ob stoletnici Bleiweisovih »Novic«

V primerih, ki se je ob njih izkazala pomanjkljivost slovenskega izraza, priporoča Bleiweis prvenstveno i posojoanje hravtiskih besed.

To svoje stališče tudi primerno utemeljuje: »Hrvatje se naši bližnji bratje; njih književni jezik je zlo omikan in olikan in če nam besed manjka, si jih moramo nar poprej pri Jugoslovanah izposoditi in jih tukaj ne dobimo, potem moramo še le dalje na posodo iti.«²⁹

Bleiweis je uvedel nekako jezikovno šolo v okviru listnice uređenštva, ki v njej deli najzačilnejše jezikovne nasvette Novičim sodlavec in dopisnikom ter jim priporoča, naj pišejo po domače in v duhu našega jezika. Take polaga na srce nekemu »A. Drag. P. na Iz., naj piše po domače, naj misli po slovensko, naj piše v kratkih stavkih, ne v dolgih periodah, naj se preveč ne postužuje samostalnikom, naj uporablja poleg tujih izrekov in rekel domače slovenske. »Vaš dopis kaže«, — tako se oglaša Bleiweis v svojem ocetovsko patrijarhalnom tonu — da ste sposobni stopiti v vrsto slovenskih pisateljev; le lotite se spisov, ktere ste nam obljudili, samo poglavite reči ne zabite: pišite po domače, to je, v duhu našega jezika, pa ne pišete po slovensko, pa pišete ne zavito v

13

dolgih perijodah, ampak v kratkih stavkih, prsto in lahko razumljivo; ne rabite preveč samostavnih imen (Hauptwörter), posebno abstraktnih se varite kakor živega ognja; glagoli naj nadomestujejo sa mostavnine imena; namesto ptujih rabite domače slavenske izreke, prislovce, usklike itd., ki jih še veliko v narodu živi, pa se žalibog še preveč pogrešajo v naši pisavi. Vsak jezik ima lastnosti svoje; te se držimo, pa se ogibujmo ptujih.³⁰ Žal se je Bleiweis v praksi nemalokrat sam pregeglj proti lastnim jezikovnim priporočilom in nazorom.

Od vsega začetka se drži Bleiweis v jezikovnem pogledu izključno slovenskega okvira. Zavzema se za jezik, ki je razumljiv večini Slovencev. Novice naj ne bodo po njegovem mnenju »samoljubne Krajnice«; pač pa na naj ostanje le Slovenske. V povabili na naročbo Novic za 1857 utemeljuje namreč potrebo večini Slovencev razumljive Novičnega jezika: »Ker pa hodiš Novice po vseh slovenskih okrajnah, si morajo prizadevati, da govore jezik, ki je večini razumljiv; nikar naj se tedaj ne terja od njih, da bi bile zgolj le samoljubne Krajnice; nasproti pa naj se jih tudi to dovoli, da ostanjejo le Slovenke in da ne segajo dalje.«³¹

Ta osnovna jezikovna načela s sklicevanjem na večina naroda so prožila Bleiweis kot uredniku Novic primeren naslon, kadar koli ga je tista nemirna žilica, ki je v njem nedvomno tičala, zanašala na kočljivo, opolzko področje obravnavanja raznih jezikoslovnih odtenkov. Tako je n. pr. v vprašanju pravilnosti določenih predlogovnih oblik

dvojčlena poslopja. Število hiš je bilo ugotovljeno še večje kakor smo ga navedli: Vsehi hiši je bilo v Ljubljani 758. Med nje so vstete tudi barake, ki jih je bilo lani 209. Pritličnih hiš so našeli malo manj: vseh pritličnih hiš je 3698. Zakaj je ta razlika med podatki iz dveh virov? Najbrž v starejših steklikah niso upoštevane nazidave pritličnih hiš in ne, da je bilo precej pritličnih poslopj v zadnjem desetletju podrtih. Enonadstropnih hiš so našeli 2508, dvonadstropnih 570, trinadstropnih 280, štirinadstropnih 72, petnadstropnih 21, sestnadstropnih in višjih 12, z neugotovljeno višino 210.

Pri tej anketi so tudi ugotovili, kako so hiše porazdeljene na ljubljanske župnije. Razumljivo je, da steje največ hiš Šentpetrske župnije, in sicer 1420. Šentpetrska župnija je namreč največja in v nji je največ nizkih hiš. V tem pogledu je precej podobna trnovska župnija, ki se razprostira na velikem ozemlju daleč čez Barje. Steje 1219 hiš. Na tretjem mestu po številu hiš je visoka župnija, ki ima značilen predmetni značaj in steje tudi precej

krnečkih hiš. Skupaj ima 928 hiš. Sledita (skupaj) draveljska in zgornješenska župnija s 795 hišami, potem franciškanska župnija s 715 hišami, silekska (689 hiš), bežigradska (545), Šentjakobska 544, moreščanska (491) in stolna (142). V ljubljansko občino spada tudi nekaj hiš ježiške župnije (90) in dve poljske (D. M. v Polju).

Ugotovili so tudi, kje bivajo hišni lastniki ljubljanskih hiš. Skupaj je 7276 lastnikov, torej nekaj manj kakor hiš; nekateri imajo namreč po več hiš. V ljubljani biva velika večina lastnikov ljubljanskih hiš, in sicer 6884. V ljubljanskem pokrajini zunaj mesta biva 112 lastnikov, na bivšem ozemlju Jugoslavije, Gorenjskem in Spodnjem Štajerskem, 86 posestnikov, v drugih krajih Jadranskega primorja 29, v drugih krajih bivše Jugoslavije 61, v Nemčiji 15, v Italiji 4, drugje 32 in neugotovljeni priemer je bilo 53.

Ta pregled o lastnikih ljubljanskih hiš kaže, da je velika večina lastnikov domačinov, ne le po tem, da tu stalno bivajo, temveč tudi po narodnosti.

Sveta praprot

Kresne vraže s praprotjo — Zakaj je praprot kresna rastlina?

Nežete kresne vraže so v zvezi s praprotjo. Zanimivo pa bi bilo zvedeti, zakaj je prav praprot tako sveta rastlina.

Gregor Krek (»Kres«, 1881) poudarja, da si narod pripoveduje, da »Praprot evete brez cvetov« (Tusék) ali v poljskem: »oj praprot kwietniew bez kwiatyczek« ali v maloruskem, kjer stvari rusalka ugnano: kaj cvete brez cvetov? in »se mu ne godi dobro«, kdo ne ugaže. Iz tega po vidimo, da slovenska tradicija ne podpira to, da praprot evete brez cvetov, ampak da tudi praprot evete, čeprav ni vide ti cveti, ker »naši severni, bratje« (menada Čehi) pozajajo še tole vero, ki je za našo mitologijo velevažna:

»Sam o enkrat v letu evete praprot, namreč okoli polnoči in pred Ivanjim praznikom in tudi takrat prav kratko časa, ali cvet je kakor samo zlato, in tako svetel, da se videt kakor po dnevi in tako droban, da ga moreš skriti za nohtom.« (Krek).

Nehote se spomniti na slovensko bajko o drevetu, ki vseže vzevete opolnoči, in sicer v sveti vnetu, in je dreveto vstavljen kralja Matjaža. Takole dobesedno pravi bajka:

»Pred njegovo jano v Pečici bo na božič in noč zrasla zelena lipa. Od polnoči do ene bo tako sladko cvetela, da napolni s prijetnim vonjem vso okolico. Cvetela bo pa eno samo uro in potem se posušila. Na to posušeno lipo bo osebil kralj Matjaž na dan svetega Jurija svoj ščit in tedaj ozeleni lipa znova. To bo znamenje boljših časov.« (Klemens, Bajke, št. 6/IV).

To je bajka o bojnem drevetu (Schlachtenbaum pri Nemcih), ki mora postati tako močno, da bi lahko nosilo jezdca s konjem, ker na njem se bo prikazal pricačevani kralj zlate dobe, torej kralj Matjaž. Po naši tradiciji se bo prikazal in zmagoval Matjaž, »kjер tri vrste smreke raste. Na drugi strani pa govor o posušenem drevetu (lipi), ki bo na Jurjevo ozelenela, ko bo kralj Matjaž obesil nanjo svoj ščit. Očividno pa Davorkin Trstenjak ni vsega natancno zapisal, ker kakor je lipa opolnoči ozelenela in se razcvetela, tako mora ozeleneti in se razcveteti na Jurjevo in tudi opolnoči, ker narod je držal v tej prekobi dvoje mnenj, namreč 1) da bo kralj Matjaž prišel za Božič in 2) da bo prišel na Jurjevo. Prvotni slovenski praznik so se v krščanski kolodžari zamajali. Prvih umrelga boga-kralja so eni priznavali na praznik rojstva Jezusovega, drugi pa Jurjevev, češ, saj naš junak ne bo majhno dete, ampak mladenič, in tretji so ga pričakovati na kresno noč.

Prvotna bajka je torej bajala takole: V tistih nočih ko bo prišel (ali se rodil) naš kralj, bo zeleno drevje (lipa, smreka, praprot) v zvezetelo, toda se tudi takoj osumo. A tudi ta domnevna verzija je moralna nastati iz dveh mnenj:

1.) suho drevje bo ozelenelo (lipa!); in
2.) zeleno drevje bo v hipu vovetelo in cvetje se bo takoj osulo.

Ozelenjeno suho drevje je »Zeleni Jurij — zeleno drevce«, ki ga nosijo okrog Razvetevega dreveta pa nihče ne bo videl, ker zvrat bo že samo zeleno.

Evo, odtot svetost praproti, ker kakor tisto stveto drevro, ki se opolnoči, tisti

— nezaznaven hip
ko sonce docveti in se osuje«

(Zupančič: Veronika Desenška) praprot zavretev in se tudi že osuje!

Ceprav nihče se ni videl praprotovega cveta, če ima zemena (rose), je »morala« tudi cvesti — in cvela je torej ponori, opolnoči, in tako je postal slovenska ašera, sveto drevno na grobu Kresmankov kakor lipa na Matjaževem ozemlju.

Opazoval na izgovorjavo večine slovenskega naroda, V opazki pod črto iz leta 1879 razmišlja o predlogovih oblikah »med«, »mej« in »mezi«: »Menda nam ne boste zamerili, da smo namesti mej zapisali med, ker naše pravilo je bilo zmerom to, da pišemo, kakor večinoma narod slovenski, a ne kak posamezen pisatelj izgovarja besede. Neizmerna večina naroda razločno govoril in je govorila med (zwischen) in le malo kje se čuje mej ali mezi. Priča temu nam je Janežičev »Popolni ročni slovar«, ki »mej« celo ne pozná ne; isto tako tudi Cigatov »Deutsch-slow. Wörterbuch« ima med in le med srpskom stojiti.«

Zato: medzidje, medpotje, Medvede itd. Celo Babukovičev »Ilirsко-nemško-italijanski recnik« ima med in medju za »zwischen«. Stvar sama po sebi je malenkost, da čemu tisti jih celo tam vrvati, kjer ga narod ne pozna! Vred.«³²

Hkrati spoznamo ob tem, s kakšno samozavestno merodajnostjo posega Bleiweis, da brez prave kvalifikacije v drobna jezikoslovska vprašanja in s kakšno avtotarativnostjo, ki si jo prilašča v urednikovi funkciji, odloča o njih pravilnosti.

Bleiweisov osnovni jezikoslovni nazor se je od početka opiral na stvarni jezik, ki se v svojem samorastju opblaže ob neizčrpnu izraznem bogastvu ter oblikovni doganostni ljudskega jezika. To organizno načelo je vzlilko iz zdravih konjen. Zato Matjaž Majar, ki je bil med prvimi Novičimi sotrudnik, leta 1844 upravljeno sodi, da Novični jezik lahko vsak Slovenec razume: »Kar se tiči jezikov u teh novicah, ga lehkost zastopi vsak Slovenec per nas, samo ako brati znade, ako pa ne

steber v svetru, na katerem je bil obesen Svetoštovit ščit, je isto sveto suho drevlo, ki bo enkrat opolnoči pognalo zelenje in cvet v etev pred Matjaževim jamo, na katero bo junak vobesil svoj ščit!«

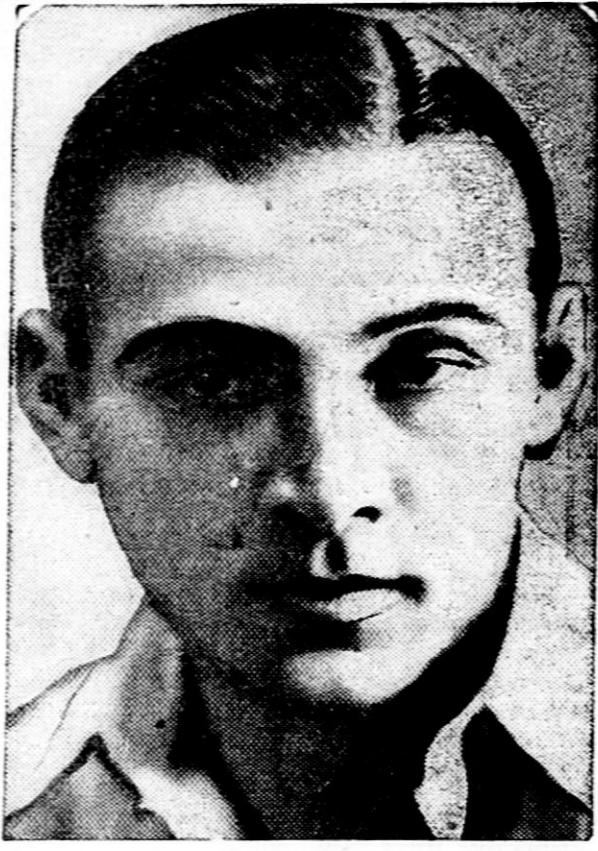
Da bi na to čisto našo versko predstavo vplivala

- F I L M -

Beseda o filmskih igralcih

Nic ni na svetu bolj minljivega od filmske slave, ki jo lahko imenujemo enodnevno nesmrtnost. To velja za poedinca filmsko stvaritev kar kar za filmskega igralca. Koliko blestecih »sezd«, ki so včeraj še žarele na filmskem nebnu, občudovane do stotisočev, koliko imen, ki so šla od ust do ust po vsem svetu, je danes skoraj že docela pozabljeno! Waldemar Psylander, Asta Nielsen, Erna Morena, Rudolf Valentino, Ramon Novaro, John Gilbert, Greta Garbo, Douglas Fairbanks,

Rudolf Valentino

Mary Pickford, Lon Chaney, Norma Shearer, Lillian Gish, Jean Harlow, Gloria Swanson, Harold Lloyd, Buster Keaton, Pat & Patachon... Kdo se jih še spomini? Ta in oni starejši obiskovalci kina morda še, mladina jih ne pozna, niti po imenu! Pa izmed nemških filmskih igralcev polpretekle dobe, imena kot Fern Andra, Mady Christians, Xenia Desni, Erika Glässner, Mia May, Lia Mara, Hella Moja, Ossi Oswalda, Brigitte Helm, Lia de Putti, Magda Sonja, Hanni Weisse... ali se še kje pojavijo na filmskem platnu, ali se sploh se kje imenujejo?...

Pri igralcih je prehod v zrelejšo dobo lažji, Emil Jannings, Werner Krauss, Paul Wegener, Heinrich George so še dame hrbitenica nemškega filma. Paul Hartmann, Willy Fritsch, Gustav Fröhlich, Ivan Petrović, Georg Alexander, H. A. Schlettow, Fritz Kampers, Johannes Riemann štejejo še vedno k značilnim pojavnim filmskega platna. Izmed igralk starejše generacije so se obdrzale na površju Lil Dagover, Olga Cehova, Pola Negri, Henny Porten in Liane Haid.

Poglavje zase in dostikrat tudi katastrofa za poedinca filmskega umetnika je bil prehod od nemega k zvočnemu filmu. Najznačilnejši tak primer je bil primer Johana Gilberta, partnerja Grete Garbo v »Ani Karenine« in drugih filmih. Ta svoj čas eden najbolj priljubljenih ameriških filmskih ljubimcev je imel namreč za mikrofon previsok, pretenak glas in vsa njegova prizadevanja, da bi se tudi pri zvočnem filmu uveljavil, so bila zmanjšana. V Nemčiji je bil tak in ne edini primer elegantni Bruno Kastner, za časa nemega filma tako priljubljeni ljubavnik nemškega filma. Ko je prišel zvočni film, je prišel na mah iz mode.

W. Fritsch

Preglejmo na kratko, katere igraliske moči so danes nemškemu filmu na razpolago. Dobrih igralcev je vsekakor dovolj, a velikih je vedno premalo. Vsem na čelu stoji Emil Jannings, ki je v treh desetletjih ustvaril toliko pomembnih filmskih likov, da bi se že lahko ob samem njegovem delovanju napisala zgodovina nemškega filma. Njemu se pridružujejo Werner Krauss, Paul Wegener, Heinrich George, Eugen Klöpfer. Vsak markantna osebnost zase, Poseben položaj zavzemajo Gustav Gründgens. Kot igralec in režiser hodi vedno svoja pota. »Značajni junak« in tzkv. »težki ljubimec« je Willy Birgel. Z njegovim zadržanim načinom igre in

umerjeno energijo si brez velikih gest ustvarja veljavo in predstavlja sodobni tip moža. Ta opredelitev velja tudi za Carla Ludwigha Diehla, ki je, združujec v svoji osebi podobne vrline, enako priljubljen filmski igralec. Končno spada v to skupino še Paul Hartmann, ki ni le izvrsten gledališki igralec, temveč si je tekom let pridobil tudi pri filmu nedoljenih simpatij.

Demonsko-elegantnega svetovnjaka posebijo Rudolf Forster. Tip zmagovitega junaka je Hans Albers, ki nastopa v zadnjem času z uspehom tudi v resnih katerinskih vlogah.

V vrsto pravih ljubimcev srednjih let pa spadajo predvsem Gustav Fröhlich, Willy Fritsch in Willy Forst. Slednji je igral prvič glavno vlogo v nemem filmu »Cafe Electric« (leta 1927) kot partner Marlene Dietrich. »Dvoje src v tričetrinškem taktu in »Atlantics« sta ga napravila na mah splošno znanega in priljubljenega. Leta 1933 je pričel delovati tudi kot režiser. Tu in tam pa se vedno prevzame kako vlogo, ako mu posebno dobro leži. Willy Fritsch je dosegel v zvočnem filmu nekako isto popularnost, kakršne je bil deležen za časa nemega filma Harry Liedtke. V dolgi vrsti filmskih operet je bil Fritsch neodoljivi osvajalec

Glasba

Kramole Luka, Pesem mladine. Izšla je te dni lica zbirka narodnih pesmi in koračnic za slovensko šolsko mladino, ki jih je priredil naš priznani odličen glasbenik prof. Luka Kramole. Pesmi so zelo posrečeno naničane. Svetonosni pesniški (Naprek zavasta Slave. Po-bratimi, Slovenska zemlja in Zdravča) sledijo rajalne pesni (Marko skače; Pleši, pleši črni kos; Ringaraja; Sonce sije, dizej gre; Vse kaj lazi po tem sveti; Zajski so skakali in Žabja svatba); nato se koračnice in narodne. Pesmi so namenjene šolski mladini in bodo zelo koristno služile pri šolskem pevskem pouku. Ob primerni transpoziciji se lahko vse pesmi pojto tudi enoglasno. Vsi ljubitelji in priatelji mladinske pesni bodo z veseljem in ljubezijo vzel dragoceno knjizico v roko. Zelo okusna oprema je delo arh. Vlada Gajška

O kihanju

Slovenci imamo kihanje za dobro znamenje in smo prepričani, da so besede, ob katerih pripovedovalci ali poslušalec kihne, resnične. Posebno dobro pomeni kihanje na tešče. Vsak dan ima svoj pomen in sicer kihanje v nedeljo — darilo, ponedeljek — pismo, torek — potovanje, sredo — denar, četrtek — ljubezen, petek — žalost, soboto — veselje.

Drobne zanimivosti

Po napoleonskih vojskah je bila kuhanjska umetnost v Franciji na svojem višku. Sladokusci so trdili, da po okusu mesa je rebičje nove spoznajo, na kateri nogi stoji med spanjem. Počivajoča noge je bila finješča okusa, karor ona, na kateri je poljska ptica stala.

Nekaj japonskih trgovin je bil napis: »Naši nameščenci morajo biti z vsemi odjemalec tako ljubezni, kakor oče, ki išče za svojo hčer bogatega ženina, pa ji ne more dati dote.«

Ina Slokan:

Posmrtnica

Bil je vdan, dober, zvest in pošten, kajti ni bil človek, ampak samo pes. Ko je prišel k hiši, je bil še zelo mlad, imel je smešno velike šape in glavo in zelo rai se je igral. Vsakovrstne norčije je počenjal, toda nikoli nicesar takšnega, da bi komu skodoval.

Potem je zrasel v psa-orjaka, njegova živorna igrovost se je unesla, ker je bil inteligenčen pes žalitne krvi in se je zavedal, da se to zanj več ne spodobi. postal je čuvan doma svojih gospodarjev. Ljubil je ta dom, kakor je ljubil svoje gospodarje in skrbno ga je varoval. Že od daleč je s svojo pasijo tenkotušnostjo skrbno presenetil in pretehal vsakega prišleca. Dobrodošlega je pozdravil z mahljaji repa, nedobrodošlega z zlovesčim renčanjem. In nikoli se ni zmotil.

Svoje gospodarje je ljubil čez vse in rad je storil, kar so zahtevali od njega. S košarico v gobčku je hodil namesto gospodinje na trg, v trgovino in trafiko, da, celo k mesarju in zvesto in skrbno prinesel vse, kakor najzanesljivejši posel. Nikoli se nispetal z drugimi psi, ni lajal brez potrebe, ni se ustavljal in ovohaval vsak hišni vogal. In nekaj je rešil človeško življeno.

Neko dekleket je pašlo v vodo. Dostiljudi je to video. Kričali so, se prerivali na bregu in niso vedeli, kaj bi storili. On pa je to takoj vedel, ker ni bil človek, ampak samo pes. Skočil je v vodo, se z zobjmi zagrizel v dekljino oblike in jo srečno prinesel na breg. Tamkaj je ves moker in srečen legel poleg male onesvesene stvarcev in jo s svojim velikim hrapavim jezikom parkrat prijateljsko oblinil po obrazu.

Najbrž bi bil še dolgo živel in storil še marsikaj lepega in junakosa, saj je bil še zelo, zdrav, močan in inteligenčen, da bi ne bilo te nesrečne vojne in živilskih kart. On je bil velik in rad veliko jedel. Njegova skledica zdaj ni bila nikoli več

ženskih src. Z Liliano Harvey sta veljala dolgo let kot idealni tip filmskega ljubavnega para. Posebno s filmom »Kongres pleš« sta želela izreden uspeh. Tudi Gustav Fröhlich, malce resnobnejši in bolj povdarjeno moški je dosegel izredno priljubljenost. Hermann Thimig je šarmantni ljubimec, kateremu pa pristojajo bolj lahke, komične vloge.

V vrsto mlajših ljubimcev pa spadajo: Wolf Albach-Retty, Viktor von Krumm, Hans Holt, Albert Matterstock, Hans Söhnker, Karl Schönböck, Hannes Stelzer. Vrsta ljubimcev pa ne bi bila popolna, ako ne bi imenovali še dveh in to sta vedno šarmantni kavalir Georg Alexander in plahi Heinz Ruhmann, ki pa je bolj komik, Izrazita komika sta pa Paul Kemp in Theo Lingen.

Dunajsko okolje in topilno srca posebno značilno predstavlja Paul Hörbiger. Na popularnosti enak mu je Hans Moser, ki je ustvaril pač popularno originalen filmski lik. — Prihodnjic si pa ogledamo igralke.

S. Petrović

Za smeh in dobro voljo

ZA LEPOTO

»Naočnike bi rad,«
»Daljnovidne ali kratkovidne?«
»Vidne.«

DANTE

Ko je senat v Firencah imenoval Dantea za poslanika v Rimu, se Dante ni mogel odločiti, ali bi šel ali ne, in je rekel s samozavestjo:

»Kdo bo ostal tukaj, ako grem, in kdo bo sel, ako jaz ostanem?«

TISKOVNA NAPAKA

Tajnikovo poročilo: »Finžgarjev „Divji novec“ je napolnil našo prazno blagajno.«

NISEM VREDEN

Ko je Henrik IV. nekemu plemiču pripeljal red sv. Duha, je plemič, kakor je bila navada, izgovoril evangelische besede: »Gospod, nisem vreden...«

»Vem, da nisi vreden, toda tov stric me je prosil...«

NAVIHANEC

Neki gospod je vzel v službo fanta, o katerem je bil glas, da je »malo takoz. Nekoč se je gospodar hotel pošaltil in je rekel fantu: »Tu imas denar, pojdi na trg in mi kupi dvajset jajc in za pet lit travje.«

Fant je šel, kupil in se vrnil s polno košaro.

»Ali si prinesel vse?«

»Vse in prav. Sežeš z roko pod prtiček in se prepričaš!«

Gospod je to storil in zavpil: »Ojoj!«

»No, vidite gospod, najprej sem kupil jajca, potem pa koprive, in to je travja.«

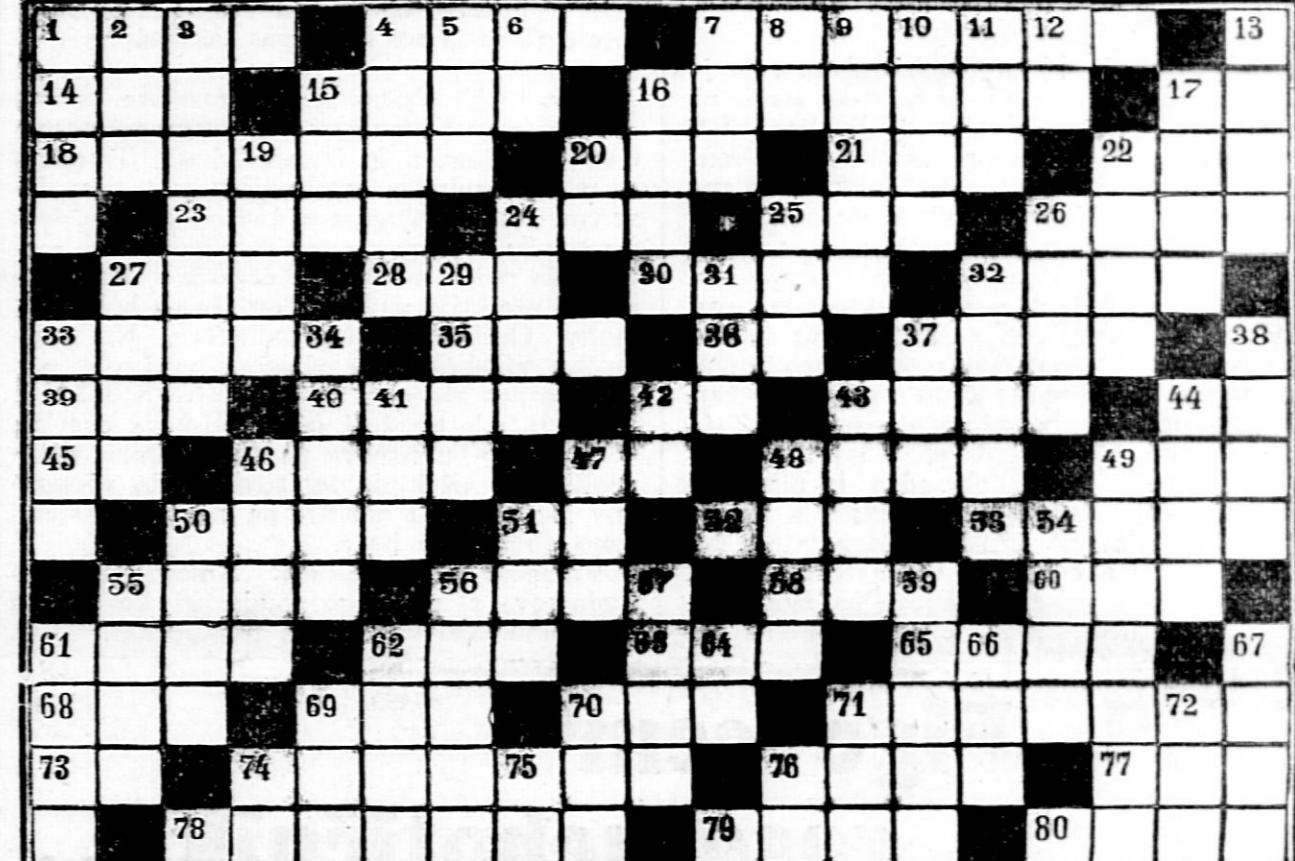
OTROSKE

Oče je prebral brzovajko in rekel svoji sedemletni hčerkici:

»Pomisl, štorčka je danes teti Lenki prinesla deklico.«

»Očka, zdaj, pozimi? Jaz sem pa mislima, da je štorčka ptica selivka.«

Križanka štev. 28

Deset zapovedi o vedenju v zakloniščih

1. Ohranite mr in red!

2. Vsak naj bo pripravljen, da pomaga drugim.

3. Kajenje je prepovedano.

4. Vedno je treba imeti obzir do mater z majhnimi otroki, do starejših in bolhnih oseb.

5. Živali ne smejetem v zaklonišču.

6. Otroške vozičke pustite zunaj zaklonišča!

7. Vsakdo naj ima pripravljeno žepno svetilko.

8. Ne pozabite zakloniščne prtljage.

9. Odredbam reditdeljske službe se mora vsakdo brez pogojno pokoriti. Kdor se zoperstavlja, bo zapoden iz zaklonišča, oziroma kaznovan.

10. Pravilno vedenje vsakega posameznika varuje občestvo pred škodo.

Pesek za gašenje za primer letalskega napada vzmetite brezplačno iz deponij ob cestah. Te deponije so označene z napisom »Požarni pesek.«

11. Vodoravno: 1. nočna ptica; 4. sportni čoln; 7. v kraju bivajoči; 14. premikati se; 15. v starjem veku slovito tržišče, mesto po obali Prednje Azije; 16. samostalničko rabljen nedoločni zajmek; 17. vprašalna členica; 18. našlednik, otrok; 20. zvok, glas; 21. bolezni; 22. oblika pomočnega glagola; 23. pokrajina na Balkanu; 24. sorodnik; 25. Noetov sin; 26. planinsko zavetišče; 27. nedoločni zajmek; 28. reka v Srednji Italiji, pod Ancono; 30. svetopisemska oseba; 32. blago; 33. deli roke; 35. organ enega izmed čutov; 36. nada; 37. žensko ime; 39. pregovor; 40. domača žival; 42. razum; 43. trata livada; 44. znak za kemčno prvino; 45. znak za kemčno prvino; 46. področje, predel; 47. umetna pesem; 48. domača žival; 49. prometno sredstvo; 50. roman »Dobre knjige«; 51. grška črka; 52. tobčeni odparek; 53. vrhovno oblastvo v državi; 55. mestno v Slavoniji; 56. toaletna potrebščina; 58. pridelek; 60. starca običaja veznika; 61. cerkevno opravilo; 62. domača žival; 63. portugalska kolonija ob Malabarski obali; 65. poljski pridelok; 68. del voza; 69. racionalna začimb; 70. vas pri Domžalah; 71. egiptanski in sirijski sultan (1171–1193) zavojalec Jeruzalem; 73. podpredni venzik; 74. mestno v Črnigori; 76. nerabljenica, pravkar izdelana; 77. trdnjava v Meseniji v starem veku; 78. tečajen, severni; 79. pomanjkanje; 80. ne namen vam.

Napovedno: 1. morska riba; 2. moško ime; 3. mesto v Beli Rusiji; 4. delodrog, področje oblača; 5. as po srbi; 6. predlog; 7. reka v Rusiji; 8. predlog; 9. zdravilišče v mestu na Tiroškem; 10. svetopisemska oseba; 11. vrednostni papir; 12. venzik; 13. glavno mesto Južne Amerike; 15. žensko ime; 16. stara mati po primorskem; 17. kulturna rastlina, spada v družino metuljnici; 19. cerkevni dostojanstvenik; 20. osebni zajmek; 22. del stanovanja; 24. v tla zabit tram; 25. poziv k skoku; 26. del telesa; 27. mesto v Rusiji; 29. pijača iz kokosovega mleka; 31. alkoholni pijača; 32. del oblike; 33. del sobe; 34. sveta podoba; 37. gozdno drevo; 38. oprišče osnova; 41. reka na Hrvatskem; 42. glej; 36. vodarstvo; 43. pristanisce; 44. oblika pomočnega glagola; 46. poganjek; kal; 47. bog vetrov; 48. mestno v Italiji; 49. kemčinska privina; 50. industrijski kraj pod Pohorjem;